

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**COLLATIO-||NVM SACRARVM|| LIBRI VIII.|| Tilmanni
Bredenbachij S. Th. D.||**

Bredenbach, Tilmann

Coloniae Agrippinae, 1592

VD16 B 7378

Liber quartus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-65002](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-65002)

COLLATIONVM
SACRARVM LIBER
QUARTVS.

DE MIRIFICIS OPERA-
TIONIBVS QVORVNDAM
illustrium Sanctorum.

*Miraculum sanè memorabile diuinitus declaratum in
homine quodam flammis miserè exusto, & tamen
in viua conseruato admirabiliter, donec confessione
& Eucharistia munitus esset, meritis sanctissime
martyris Barbara à Theodorico Pauli Gorcomen-
si, qui presens interfuit, conscriptum. Contigit mi-
raculum hoc, anno Christi 1448. Habetur in Tomis
Surijs, 4. Decemb.*

CAPVT PRIMVM.

DEST mortem domini Frede-
rici de Blanckenheim, Traie-
ctensis Ecclesie Episcopi, pro-
pter electionis dissidium duos
accidit pro Episcopatu con-
tendere: è quibus alter quam-
uis canonicè electus, & à subditis rece-
ptus, paulò post tamen vi denuò est extru-
sus atque fugatus. Eam obrem Martino Papa
in rebelles schismaticosq; excommunicatio-
nis censura animaduertente, accidit multos
tum Ecclesiasticos, tum Plebeios Deū timen-
tes

Q

tes à Traiecto, propterea quod Apostolica
 censura cōtemnebatur, discedere: quippe qui
 inobedientia exsilium præferre mallet. Inter
 hos lanus quidā non minus pius quā diues,
 ne peccatis cōsentiret alienis, neque anathema
 contemneret, in Gorcum, quod est Hollandiæ
 oppidum, exsul se continuit. Nomen vero
 erat Henrico Kock. Hic diuam virginem ac
 martyrem Barbaram quotidie cōsueuerat ve
 nerari. Audierat nanque, quisquis hanc in ho
 nore habuisset in vita, absque confessione &
 Eucharistiæ Sacramento non mori.

Agebat vitæ suæ annum ferme septuagesi
 mum, qui diuinæ incarnationis erat milles
 mus quadringentesimus quadragessimus octa
 uus, dum ex agro redeunti, hæc accidit cala
 mitas. Siquidem in nocte, qua festum agitur
 diui Augustini, quando labore rurali fatiga
 tus dormiebat, candela ardens in stramina,
 quorum tum forte ingens copia aderat, ceci
 dit. Vnde domus accensa illico tota flagrauit.
 Euigilarunt prædictus Henricus & Andreas
 filius eius, & pariter terri vix incendium vel
 nudi euasere. Nam andreas inter fugiendum
 ab igne circa genitalia læditur: Henrico vero
 patri indusum, quo caput inuoluerat, duobus
 in locis ardere cepit. Verum corpore libera
 tus, pro pecuniæ amissione maiori sollicitudi
 ne cepit vrgeri. Quare in domum redire sta
 tuit extracturus nummos. Itaque signo crucis

se munens, ubi in domum flammis relictam
cucurrit, hæc ante super corpus eius nudum
corruit, quàm ad conclave, in quo pecunia re-
condita iacebat, perueniret. Hinc cum certa
iam mors instaret, tametsi vrentibus flammis
grauiter torqueretur, maiori tamen dolore af-
flictebatur, quod Sacramentis Ecclesiasticis nõ
esset præmunitus. Ea propter, desperata cor-
poris salute, pro animæ duntaxat remediis ad-
dixit Barbaram, qua tunc potuit deuotione
se contulit. Orans igitur: Sancta, inquit, Bar-
bara, quod per sponsum tuum nunc potes, suc-
curre misero, & in peccatis morienti. Fiat tuis
precibus in me, quod olim pro Christo tibi
morienti cælitus est promissum. Memor sit
sponsus tuus sanguinis tui rosei atque virgi-
ni: memor sit castissimi atque feruentis amo-
ris tui, ne de corpore meo egrediatur anima,
nisi confessionis sacramento ante purgata, &
salutifico viatico præmunita.

Vix orationem finierat, & ecce virgo adstat
decora sanctissima Barbara, eo scilicet sche-
mate, quo in templo picta cernebatur. Hæc
pallio suo mox ignium globos restinguens,
per stramineum tectum candida sua manu il-
lum eduxit, atque tuto in loco statuens, sic illi
locuta est: Quia grata mihi sæpenumero deuo-
tionis obsequia obtulisti, & modo diuinam
misericordiam per meum patrocinium im-
plorasti, meo scias interuentu tibi ad auroram

vsque

vsq; vitam prorogaram: quo viuendi spatio,
 confessiones, Eucharistiæ, atq; æternæ victio-
 nis sacramenta recipias. His dictis, ad superna
 rediens, Barbara virgo disparuit. Sauebat in-
 terea ignis, & vicinas domos absorbere festi-
 nabat. Clamant vigiles, & pulsatis campanis
 ciues excitati, accurrunt. Caterùm Henricus
 ille prædictus, sanctissimæ Barbaræ præsidio
 flammis ereptus, ab imo pedum vsq; ad verti-
 cem capitis fuerat adustus, nec minus intus
 quàm extra in corpore torridus. Vade assai
 cadaveris speciem magis, quàm hominis præ-
 ferebat. Siquidem verenda eius ignis edax ad-
 eò absumpserat, vt hiantibus in inguine vul-
 neribus, etiam exta nudarentur cremata. Na-
 tes & clunes eius flamma vorauit; hypochon-
 dria, venter, pectus, ascellæ, collum, ac scapule
 non modò adusta, sed inflexibilia quoque, &
 vt ferrum rigida erant. A vertice deniq; capi-
 tis capilli cum carnibus defluentes, & ossa nu-
 dantes, in genis hærebant. Quid multa recen-
 seo; Ad eò fuit crematus, vt ossibus vix modi-
 ca adhæretet caro tanquam Aethiopsis nigra.
 Nam præter oculos, linguam & cor, quæ per
 B. Barbaræ subuentionem ex diuina miseratio-
 ne adhuc suo in vigore vigeabant, nihil in eo
 manebat reliquum.

Hic itaque, quamuis in eo nihil cerneretur
 præter admirabile, horrendumque cunctis si-
 mulachrū, per duos longos vicos, & plateam
 dictam

dictam *de Wödenstraet*, de incendij loco ad filiam suam dilectam Dietuardam, quæ viro honorabili Neudoni filio Arnoldi dudum nupsit, domum solus iuit: vbi arentes pedicæ inter eundem à corpore eius decedentes, combustionis pariter ac miraculi euidentis testimonium præbuere. Hæc tamen altero die collectæ, humandi eius corpori sociatæ sunt. Itaque ad filiam domum postquam aduenit, præmortuum eius corpus lecto impositum est: ipse verò nihil aliud, quàm sacramenta Ecclesiastica, paulo post moriturus expetijt: omnibus interim manifestans, quanta sit Dei misericordia, beata Barbaræ precibus ac meritis in se collata. Quippè cuius mortuo atque cremato corpori, ne sacramentorum expers moreretur, vita seruabatur.

Petrebuit interea per ciuitatem stupendi huius miraculi rumor: & licet incendium interim omni ferè momento seipso fieret maius, adeo vt ad templum vsque diuæ Agnetis tunc aliquoties etiam accensum multas domos absumeret, ad spectaculum tamen hoc mirabile cadaueris, vt ita dixerim, morituri plures, quam ad restinguendum ignem, confluabant. Idcirco vt maius fieret miraculum, confortatus à Deo Henricus, perinde ac sanus & incolumis, populo aduentanti prædicabat. Noscebat omnes, & ad terrenorum contèptum exlestiumque amorem, quoscunque poterat, inuitabat.

378 COLLATION. SACRA
uitabat. Flentes pro se propterea arguebat,
quod pro se non ultra dolendum sentiebant,
quippe cum quo Deum misericordiam fecerant.
Hortabatur quoque eos, qui aderant, ut
Deum in cunctis eius operibus laudarent, ca-
sta ac feruenti deuotione colerent, & eius ma-
trem virginem Mariam pia ueneratione dili-
gerent, sanctissimam quoque Christi sponsam
Barbarā præcipua deuotione honoraret. Hæc
enim, inquit, ut cernitis nunc oculis uestris
honorantibus se sacramenta confessionis &
Eucharistiæ ante mortem impetrat. Ad hæc
miraculi huius in se facti narrans ordinem ad-
que modum replicat, addens illucescente au-
rora quantocius in testimonium ueritatis &
saeculo se migraturum.

Ne uero de miraculi adhuc ueritate quis
dubitaret, aut quod diuinæ erat miserationis
naturæ aut fortunæ adscriberet, rogabat hono-
rabilissimos quosque utriusque sexus senes ut ac-
cederent, & exploratis visu tactuque proba-
tis singulis & membris & locis discerent, non
uirtutis humanæ quod uiueret, sed potestatis
esse diuinæ. Accedentibus ad lectum multis
& cum trepidatione tangentibus: Non se-
ntio, inquit, uestro ex tactu læsionem. Tangit
securi adusta membra, & hiantia uulnera, cor-
porisq; rimas, quoniam gloriam Dei loquuntur,
etiam oculis explore. Videbitis quidem
combusta ac præmortua omnia, nec sine mi-

bili Dei virtute mihi adesse vitam. Ad hæc humana curiositate permoti, cum multi omnia lustrassent, Dei omnipotentiam, & sanctę Barbarę merita benedixerunt.

His ita peractis, cum omnium peccatorum suorum ab infantia confessionē fecisset, & sumptis sacramentis, ter adhuc confessionem repetisset, S. Barbaram electam suam patronam, diuinumque Laurentium inuocauit: orans vt hæc assatio corporalis & temporalis quam sustinuerat, incendij pœna, sibi in omnium cederet expiationem peccatorum. Postremò illucescente aurora, confessori & adstantibus dixit: O pater amande confessor, ceterique omnes amici, adest iam hora, qua moriens a vobis recedam. Quapropter hoc temporis breui spatio a me, quaeso, nolite recedere, sed orationibus me vestris iuate. Hęc dicens, ad Deum orando se conuertit, atque beatissimę virginis Marię, B. Barbarę, atque omnium Dei electorum precibus se commendans, suorum veniam peccatorum iterum orauit. Post hæc sonora voce: Domine, inquit, IESV Christe misericordissime Deus, qui me in ara sanctę crucis preciosissimo sanguine, & acerbissima morte redemisti, miserere mei. Ecce in manus tuas commendo spiritum meum. Hęc dicens, emisit spiritum. Ad laudem igitur Dei, & honorem beatę virginis ac gloriosę Barbarę, creatum eius corpus oculis omnium intra domum

380 COLLATION. SACRAR.
mum contuendum exponitur, & tandem in
templo Gorcomensi iuxta suggestum, cuius
omnibus pro amore viri accurrentibus vespere
sepelitur.

His ego Theodoricus Pauli de Gorcum,
quia interfui, & prædicti Henrici confessione
quater audiui, sacramenta administraui, velle
nera eius ac membra tractavi, tractandaque
obtuli, ipsū præterea tenui inter brachia me
morientem, & ne modico quidem tempore
ut rogatus quoque à filiabus & amicis, ab eo
dem recessi, non potui tam glorioso miracula
testimonium non præstare, & hæc ad Dei glo
riam scribere.

*D. Ludovicus de Granata, concione 1. de festo S. Ma
rie Magdalene, citat sequentem historiam ex Syn
nestro Prierio, in qua simul recitatur, quomodo S.
Magdalena Eliam monachum Dominicatum in ser
uitio B. Magdalene repesceret ad perseverantiam
animavit, suaque vita seriem eidem Elie trans
moravit.*

CAP. II.

CVM anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo septimo, de
tionis gratia antrum, in quo poenituit beata
Maria Magdalena, & sacra eius reliquias apud
S. Maximinum visitassem, ostensum est mihi
pluries sacrum & venerabile caput eius ge
de valde, & rotum vndique ad os usque de
datum, excepta ea parte frontis, quam
uatore

uatore omnium diximus tetigisse. Ibi enim
pellis ad instar quasi Aethiopiæ, seu cadaue-
ris antiqui clarè apparet, & in pelle duæ fossæ
duorum extremitatum digitorum: quarum al-
tera multò est reliqua euidentior atque pro-
fundior: & sub pelle caro ad albedinem decli-
nans. Ostensi sunt & in vitrea ampulla eius ca-
pilli non omnes, sed qui pedes Christi teterat:
necnon & ampulla vitrea, plena terra, habente
colorem medium inter rubeum & nigrum,
quam in Parasceue beata Magdalena sub cruce
collegit: quæ ut omnes mihi sine hæsitacione
affirmabant, singulis annis in die Parasceues,
perfecta passione, euidenter & clarè ebullit, ac
si ibi videatur sanguis ebullire. Et post pau-
ca refert idem Syluester: quod cum in archi-
uis eius loci diligenter ea, quæ ad historiam
huius beate peccatricis pertinent, inquisisset,
se in illis deprehendisse quendam eximiam sau-
ditatis monachum Dominicanum, Eliam
nomine, qui in specu beate Magdalene ora-
tioni vacare solebat, cum ad eum locum iam
iam moriturus peruenisset, hæc nouissima ver-
ba dixisse: Fratres, dies venit & hora mihi diu-
expectatae mortis. Igitur quæ ad B. Magdale-
næ gloriam, & vestra salutis argumentum e-
narro, percipite. Cum beate Magdalene ser-
uiturus, desertum istud & rupem horridam
petiuissem, exacto hic mense, solitudinem fa-
stidians pœnitui, & discessum tacitus cogita-
ui.

ui. Quadam igitur nocte cogitationibus ago-
 nizās, adstitit mihi B Magdalena, & inter alia
 hæc mihi dixit: Tu hinc à meo seruitio disce-
 dere cogitasti, sed audi quæ dicam, & demum
 age quæ libet. Vt nosti, inquit, à Hierusalem
 Massiliam multi Deo volente, & nauem sub-
 uehente, deuenimus. At vbi Massilia, & pars
 non parua regionis Iesu Christi fidem susce-
 pit: tantum circa nos humanus seruior & in-
 quietudo creuerunt, vt hominum confortia
 fugere cogitarem. Rapta verò diuinitus, sub
 huius antri sui ore deposita. Cumque hinc re-
 de per locum mihi à Deo paratum lumina di-
 rexissem, draconem, quem mea soror Martha
 occidit, repèrè inter lucem & tenebras adpe-
 xi, cuius horrorem sufficienter exprimeret no-
 mo: erat bubala maior: vidi & omnis generis
 Viperas. Cumq; iam me deglutendam draco
 in sua ora traxisset, quia lingua non poteram,
 sic sum profundo & securo corde locuta: Dul-
 cis amor Iesu, tristem ne ac solam in deserto
 post innumera tua dona me draconis elcam
 effecisti: Tunc subito angelus de ore draconis
 eductam me allocutus est, dicens: Beata quæ
 fidem tenes: ac draconem calce percutiens, &
 gredere, inquit, hinc draco, & omnes Vipere
 tecum. Deinde verò ad me conuersus, Deus
 inquit, quem tantum, o Magdalena, concupi-
 scis, te vult hunc locum lacrymis irrigare pro-
 fusis, vt futuris sæculis exemplum penitentis
 pepe

perpetuo fias. Remansi eo disparente perterrita & loco lustrato hominibus inuivum adscensum descensumq; rupe vetate, cognoui. Tunc amoris dulcedine in lachrymas resoluta me ad terram prostravi, adorans ac dicens: Gratias tibi Christe ago quod me omni affectione replesti, sed oro fontem in rupe hac exhibe deprecanti. Crepuit statim sub meis oculis immane hoc saxum, & quas cernis, Elia, aqua e duro silice scaturire. Cumq; ante ipsum limpidissimum fontem genu flexo Christo gratias agerem, ecce plus quam mille spiritus vidi in spelunca dextera stetisse, verba suavissimi amoris Hebraica lingua decantantes. Cum igitur postremo subintulissent, non expedire animam tam assiduam orationum frequentiam, demones esse intelligens, Iesum territa acclamasse, repente cum suis militijs angelus Michael adfuit, dicens: Adsum Magdalena, ne timeas. Denique malignus spiritibus congressus, eos omnes in fugam compulit, ita clamantes, Non eris tamen ideo beata tu, qua orationibus vacas in antro. Crucem igitur in ore speluncae Angelus erexit, dicens: Caue ne extimescas in posterum: custos tui est altissimus. Igitur ante crucem eo disparente cum iaculissem, timore nimio exsiccatis visceribus orationi insistere attenda non praevalens, collectas duas radices in ipso ore speluncae, & loras comedens, aquam de fonte bibi, postquam humana

numa

num aliquid non gustavi. Crucem deinde
complexa, ea die ac nocte sequenti orans, or
to Sole oculos ad crucem ipsam leuavi colo
ris, vt videbatur, crystallini & radiis fulgenti
bus coruscantem. Cumque in me vehementissi
mi amoris flammam persensissem, ecce tam
lata & iubilans angelorum turba affuit, vtra
ternam vitam in hoc antro credidisses. Repen
tè igitur ab his ad infernalicia loca delata, pec
narum genera, & punitorum turmas inspe
xit. Cumq; ad loca purgatorij ventum esset, tam
dulcedine me spiritus deuoti circumsteterunt
vt mihi videret esse in patria, & cum magis
teneritudine dixerunt: Ora pro nobis. Mag
dalena nostra. Quibus ego: Vtinam, inquit,
vestra voluntas per me impleatur.

Deinde verò ad crucem iterum reposita
mihi angelus ait: Quanto tempore tuus ac no
ster amor Iesus in terris te propter vixit, tanto
tu quoque in hac spelunca moraberis. Stetit
igitur eo disparente, ad crucem orans, & Christi
stium salutem meam contemplantibus. Omnia
tem euoluto die angelorum adfuerunt, & me
& me tam sublimem in aëra sustulerunt, vt
caelestes audiuerim resonare melodias. Quod
abinde citra septies semper intra diem ac no
ctem fecerunt. Frigus ac gelu igne succensa
iam non curabam. Cumque mea vestes pau
latim vetustate deciderent, paulatim quocumque
diuina pietate mei circue capilli, in ipsa ve
cruc

LIBER III.

389

cruce Christi mysteria cuncta videbantur. Ibi
 Annæ & Ioachim historias: ibi Mariam I E-
 S V M meum mihi parientem: ibi crucifixi te-
 trum liuorem: ibi pium cruorem: ibi dura
 vulnera: ibi crucem ac mortem eius dabatur
 intueri, & eundem regredientem ab inferis,
 & cæli sidera penetrantem. Cumque his ciba-
 taferculis nocte dieque flerem, cum lauandi
 vultus gratia fontem petiuissem, obuium mi-
 hi humana forma I E S V M me his verbis al-
 loquentem vidi: Te propter Maria loca ista
 constitui. Circumstabant cælestes militiae re-
 gem suum, florumserta gestantes, & oliuarū
 palmarumque ramos tenentes in manibus. Et
 ecce resplenduit subito assumpta humanitas,
 & seipsum ad instar sui, cum esset in monte
 Thabor, Saluator transfigurauit, adeo vt me
 oculos inflectere tanta maiestas compulerit.
 Me quidem ad vultum dilectum oculos attol-
 lere dulcis amor inflammabat, sed minimè va-
 lui. Cumque mecum multa contulisset, illapsus
 est cælo, & quoad vixi centies ac decies me in
 spelunca pro sua pietate visitauit. Itaque tibi
 consulo teque rogo, vt in hac rupe Christi lau-
 des exsoluas, quò te ad vitæ portum tandem
 adducam. Sterilem locum sola ac nuda ego
 adiuu: tu verò fratrum habes solatia, & victui
 vestituique abundanter opportuna. Igitur de
 perseverantia cogita. His dictis, ab oculis
 meis, inquit Elias, Magdalena euauit, & ego
 R in

In hanc usque horam omnes homines præ-
 cta celauit. His dictis, post horulam beatus
 pater exspirauit, statimque ipsa campanula in
 ipsa rupe suspensa, nullo hominum mouente,
 iubarunt. Omnia hæc ex dicto libello fide-
 ter assumpsi. Mirabitur autem fortassis vir
 animalis, diuinam pietatem peccatricem ani-
 mam tam præclaris donis extulisse: sed si vi-
 derit, qui eiusmodi est, prædicantem CHRIS-
 TVM, & Mariam subito diuini sermoris in-
 culo percussam, sui pectoris arcana lachryma
 & singultibus reserare, si viderit repente agi-
 tatum doloribus & amore liquefactam, tor-
 ques, armillas, dextralia, margaritalque depo-
 nere, & effusis comis lugubres assumere ve-
 stes; si inquam viderit hanc IESV Christi ce-
 nuisse vestigia, & hæc lachrymarum flumine
 lota exsiccare capillis, & cordialibus oleis
 ac miserandis vocibus misericordiam suis lac-
 teribus implorare; si à maculis absolutam, in
 pace Christi pietate remissam: si predicantem
 vbique Christum & Mariam comitantem, hæ-
 rientem quidem Christi doctrinam, sed sub-
 stantiam effundentem. Si hanc viderit paupe-
 rem ac itinere fatigatum saluatorem mundi
 excipere domo, fouere vnguentis, capibus re-
 creare, & discipulorum eius turbam suis facu-
 tibus sustentare: si propinquis, imò & disci-
 pulis fugientibus inter carnifices interceptam
 cruci addidisse, cruentam sanguine lachryma

LIEBR IIII.

327

infusam, aciem ciulatis adimplentem: si
contemplari sepulchrum & unguenta parare:
si mulierem fragilem sexu, noctis tenebras &
arma custodum non extimuisse, (o vim amo-
ris immensam) quin dilectum extinctum qua-
reret in sepulchro: si postremo hanc viderit va-
cua sepulchro colligatam, & nulla iam praeter
lachrymas habentem, solaria, videbit pari-
ter diuinam pietatem hanc ex extremo in ex-
tremum non nisi per opportuna media dedux-
isse. Quae enim crimina possent tot gemiti-
bus, tot lachrymis, tanto ardore non esse abo-
lita? Si animas selestissimas baptismalis vnda,
sanguinis Christi operante virtute, pulcher-
rimas, & in oculis Dei Opt. Max. splendentes
restituit: quid in Maria sanguis Christi e cruce
stillans effecit? Mirari igitur magis oportet ig-
naviam hominum atq; inconsideratam, qui in Ma-
ria Christi pietate perspecta, subito, quamuis
atroces, quamuis selesti & flagitiosi, non at-
teruntur, ut ubi superabundavit deus, su-
perabundet & gratia.

*D. Augustinus lib. 22. cap. 8. de ciuitate Dei, De In-
nocentia femina diuinitus a cancro caurata.*

CAP. III.

IN Carthagine Innocentia religiosissima
femina de primarijs ipsius ciuitatis, in ma-
nilla cancerum habebat, rem sicut medici di-
cunt, a nullis medicamentis sanabilem. Aut
ergo praescidi solet, & a corpore teparari mem-
brum

R 2

brum ubi nascitur, aut ut aliquantò homo di-
 utius uiuat, nam inde mortem quantumlibet
 tardius affuturam, secundum Hypocratis, ut
 fertur, sententiam, omnis est omittenda cura-
 tio. Hoc illa à perito medico & suæ domui fa-
 miliarissimo acceperat, & ad solum Deum o-
 rando conuerterat. Admonetur in somnis ap-
 propinquante Pascha, ut in partu sceminarum
 obseruanti ad baptisterium, quæcumq; illi ba-
 ptizata primitus occurrisset, eundem locum si-
 gno Christi signaret: fecit, & cõfestim sanita
 secuta est. Medicus sanè, qui ei dixerat, ut ni-
 hil curationis adhiberet si paulò diutius uel-
 let uiuere, cù inspexisset eã postea, & sanissi-
 mam comperisset, quàm prius habere illud
 malum, tali inspectione cognouerat, quæ fuit
 ab ea vehementer quid adhibuisset curationis
 cupiens quantum intelligi datur, nosse medi-
 camentum, quo Hypocratis definitio vince-
 retur. Cumq; ab ea, quid factum esset, au-
 didisset, voce, uelut contemnentis & vultu, ita
 ut illa metueret, ne aliquod contumeliosum
 uerbum proferret in CHRISTVM, religio-
 sa urbanitate respondiisse fertur: Putabam, in-
 quit, magnum aliquid te mihi fuisse ducturã.
 Atque illa iam exhorrescente, mox addidit:
 Quid grande fecit Christus, sanare cancerum,
 qui quatrduanum mortuum suscitauit: Hoc
 ergò cùm audissem & vehementer stomacha-
 ser, in illa ciuitate atque in illa persona nos
 utique

vtique obscura, factum tam ingens miracu-
lum sic latere, hinc eam & admonendam &
penè obiurgandam putauit. Quæ cum mihi
respondisset, non se inde tacuisse, quæsiui ab
eis, quas fortè tunc matronas amicissimas se-
cum habebat, vtrum hoc antea scissent. Re-
sponderunt se omninò nescisse. Ecce, inquã,
quomodo non taces, vt nec istæ audiant, quæ
tibi tanta familiaritate iunguntur? Et quia bre-
uiter ab ea quæsiueram, feci vt illis audienti-
bus multumq; mirantibus & glorificantibus
Deum, totum ex ordine quemadmodum ge-
stum fuerit, indicaret.

*Idem Augustinus de cæco ad corpora sanctorum mar-
tyrum Prothasij & Geruasij illuminato.*

CAP. IIII.

Miraculum, quod Mediolani factum est
cum illic effemus, quando illumina-
tus est cæcus, ad multorum notitiam pe-
tuit peruenire, quia & grandis est ciuitas,
& ibi erat tunc Imperator, & immenso popu-
lo teste res gesta est, concurrente ad corpora
martyrum Prothasij & Geruasij. Quæ cum late-
rent, & penitus nescirentur, Episc. Ambrosio
per somnium reuelata reperta sunt, vbi cæcus
ille depullis veteribus tenebris diem vidit.

*August. Ibidem de Innocentio ex aduocato, suis aliorumq;
precibus apud Carthaginem miraculosè curato.*

CAP. V.

APVD Carthaginem quis nouit, præter
R 5 ad

390 COLLATION. SACRAR.
admodum paucissimos salutem, quæ facta est
Innocentio exaduotato vicaria prefectura,
vbi nos interfuimus, & oculis adspeximus
nostris? Venientes enim de transmarinis, nisi
& fratrem meum Alipium, nondum quidem
clericos, sed iam Deo seruientes, vt erat cum
tota domo sua religiosissimus, ipse suscep-
erat, & apud eum tunc habitabamus. Curaba-
tur à meditis propter fistulas, quas numero-
sas atque perplexas habuit in posteriore atque
intra corporis parte. Iam secuerant eum, & ar-
tis suæ cætera medicamentis agebant. Passus
autem fuerat in sectione illa & diuturnos, &
acerbos dolores. Sed vnus inter multos sinus
sefellerat medicos, atque ita latuerat, vt eum
non tangerent, quem ferro aperire debuerant.
Denique sanatis omnibus quæ aperta cura-
debatur labor. Quas moras ille suspectas ha-
bens, multumque formidans, ne iterum sece-
reretur, quod ei prædixerat alius medicus do-
mesticus eius, quem non admiserant illi vt
saltem videret, cum primum secessisset, quæ
modo id faceret, iratusque illum domo abie-
cerat, vixque receperat, erupit, atque ait: Iterum
me secturi estis? Ad illius, quem noluit esse
presentem verba venturus sum? Irridete illi
medicum imperitum, merumque hominis bo-
nis verbis promissionibusque lenire. Prætere-
runt & alij dies plurimi, nihilque proficiebat
omne

omne quod fiebat. Medici tamen in sua pol-
licitatione persisterant, non se illum sinu ferro,
sed medicamentis esse clausuros. Adhibu-
erunt & alium grandævum iam medicum, sa-
tisque in ea arte laudatum, adhuc enim viue-
bat Ammonius, qui loco inspecto, idem quod
illi eorum diligentia peritiamq; promisit. Cu-
ius ille factus autoritate securus, domestico
suo medico, qui futuram prædixerat aliam se-
ctionem faceta hilaritate, velut iam saluus e-
lulsi. Quid plura? Postea tot dies inaniter con-
sumpti transierunt, ut fessi atque confusi fate-
rentur, cum nisi ferro nullo modo posse sana-
ri: Expavit, expuluit nimio timore turbatus,
arque ubi se collegit, fatique potuit, abire il-
los iussit, & ad se amplius non accedere, nec al-
liud occurrit fatigato. lachrymis & illa iam
necessitate confucto, nisi ut adhiberet Ael-
xandrinum quendam, qui tunc chirurgus mi-
rabili habebatur, ut ipse faceret, quod ab il-
lis fieri volebat iratus. Sed posteaquam venit
ille, laboremque illorum in cicatricibus sicut
artifex vidit, boni viri sanctus officio, persua-
sit homini, ut illis potius, qui in eo tantum la-
borauerant, quantum ipse inspiciens miraba-
tur, curationis suæ sine fruerentur adiciens,
quod te vera nisi lectus esset, saluus esse non
posset valde abhorrere à suis moribus, ut ho-
minibus, quorum artificiosissimam operam,
industriam, diligentiam admirans in cicatri-
cibus

cibus eius videret, propter exiguum quod remansit, palmam tanti laboris auferret. Redditi sunt animo eius, & placuit vt eodem Alexandrino assistente ipsum sinum illum ferro, qui eam consensu omnium aliter insanabilis putabatur, aperirent. Quæ res dilata est in consequentem diem. Sed cum abiissent illi, ex more nimio domini tantus est in domo illa exortus dolor, vt tanquam funeris planctus vt comprimeretur à nobis. Visitabant eum quotidie sancti viri, Episcopus tunc Valensis, beatorum memoria Saturninus, & presbyter Gelsus, ac diaconi Carthaginensis Ecclesie. In quibus erat, & ex quibus solus est nunc in rebus humanis iam Episcopus, cum honore à nobis debito nominandus, Aurelius, cum quo recordantes mirabilia opera Dei de hac re sepe collocuti sumus, eumque valde meminisse, quod commemorauimus, inuenimus. Qui cum eum sicut solebant vesperè visitarent, rogauit eum mirabilibus lachrymis, vt manè dignarentur esse presentes suo funeri potius quam dolori. Tantus enim cum metus ex prioribus inuaserat pœnis, vt se inter medicorum manus non dubitaret esse moriturum. Cōsolati sunt eum illi, vt in Deo fideret, eiusdem voluntatem auxiliiter ferret. Inde ad orationem ingressi sumus. Vbi nobis ex more genua figentibus atque incumbentibus terræ, ille se ita proiecit tanquam fuisset aliquo impellente grauitè prostra-

prostratus, & cœpit orare. Quibus modis, quo affectu, quo motu animi, quo fluuio lachrymarum, quibus gemitibus atque singultibus succutientibus omnia membra eius, & perè intercludentibus spiritum, quis vllis explicet verbis? Vtrum orarent alij, nec in hæc eorum inuenteretur intentio, nesciebam. Ego tamen profus orare nil poteram, hoc tantummodo breuiter in corde meo dixi: Domine quas tuorum preces exaudis, si has non exaudis? Nihil enim mihi videbatur addi iam posse, nisi vt expiraret orando. Surreximus, & accepta ab Episcopo benedictione discessimus, rogante illo vt manè adessent, illisque vt æquo animo esset hortâibus. Illuxit dies, qui meruebatur, aderant serui Dei, sicut se affuturos esse promiserant. Ingressi sunt medici, parantur omnia, quæ hora illa poscebat, tremenda ferramenta proferuntur attonitis suspensisque omnibus. Eis autem, quorum erat maior auctoritas, defectum animi eius consolando erigentibus ad manus secturi membra in lectulo componuntur, soluuntur nodi ligamentorum, nudatur locus, inspicit medicus, & secundum illum sinum armatus atque intentus inquirit. Scrutatur oculis, digitisque contrectat. Tentat denique modis omnibus, inuenit firmissimam cicatricem. Iam illa latitia & laus & gratiarum actio misericordie & omnipotenti Deo, quæ fusa est ore omnium lachrymâibus gaudijs,

dijs, non est committenda meis verbis: cogi-
tetur potius quam dicatur.

*August. ibidem de adolescente demoniaco ad memo-
riam SS. martyrum Geruasij & Prothasij portatus
& ibidem cum multis alijs sanato.*

CAP. VI.

Victoriana villa dicitur, quæ ab Hippone
regio minus triginta millibus abest.
Memoria martyrum ibi est Mediolanensium
Geruasij & Prothasij: portatus est die eo ado-
lescens, qui cum de medio tempore ætatis e-
quum ablueret in flumine gurgite, dæmo-
nem incurrit. Ibi cum iaceret vel morti proxi-
mus, vel simillimus mortuo, ad vesperinos
illuc hymnos & orationes cum ancillis suis,
& quibusdam sanctimonialibus ex more do-
mina possessionis intrauit: atque hymnos can-
tare cœperunt: Qua voce ille quasi percussus
excussus est: & cum terribili fremitu altare
apprehensum mouere non audens, siue nõ va-
dens, tanquam eo fuerit alligatus, aut fixus re-
nebar: & cum grandi ciularu parci sibi rogã,
confitebatur, ubi adolescentem, & quando, &
quomodo inuaserit. Postremò se exiturum
esse denunciãns, membra eius singula nomi-
nabat, quæ se amputaturum exiens minaba-
tur: atque inter hæc verba discessit ab homi-
ne. Sed oculus eius in maxillam fusus tenui
ventula ab interiore quasi radice pendebat, ro-
rumque eius medium quod in nigellum fue-
rat.

rat albicabat. Quo viso, qui aderant, concurrerant autem etiam alij, vocibus eius acciti: & se omnes in orationem pro illo statuerunt: quamuis cum sana mente stare gauderēt, rursus tamen propter oculum eius contristati, medicum quærendum esse dicebant. Ibi maritus sororis eius, qui cum illò detulerat: Potens est, inquit, Deus sanctorum orationibus, qui fugavit dæmonē, lumen ei reddere. Tunc sicut potuit oculum lapsum atque pendentem, loco suo reuocatum ligauit oratio: nec nisi post septem dies putauit esse soluendum. Quod cum fecisset, sanissimum inuenit. Sana ti sunt illic & alij: de quibus dicere longū est. *Augustinus ibidem de virgine per lachrymas presbyteri à dæmone liberata: item de adolescente à dæmone liberato per vnicam Episcopi orationem: atque item de Florentino Hipponensi à xx. martyribus miraculosè vestito.*

CAP. VII.

Hipponensem quandam virginem scio, cum se oleo perunxisset, cui pro illa orans presbyter instillauerat lachrymas suas, mox à dæmonio fuisse sanatam. Scio etiam Episcopum semel pro adolescente, quem non vidit orasse: illumque illic dæmone caruisse. Erat quidam senex Florentius Hipponensis noster, homo religiosus & pauper, qui sartoris se arte pascebat, casulam perdiderat, & vnde sibi emeret non habebat: ad viginti marty-

tes, quorum memoria apud nos est celeberrima, clara voce ut vestiretur, oravit. Audierunt cum adolescentes, qui fortè aderant irrisores: cumque discedentem exagitantés, prosequébantur: quasi à martyribus quinquagenos folles, vnde vestimentum emeret, petuisset. At ille tacitus ambulans eiectum grandem piscem palpitantem vidit in litore, cumque illis fauētibus atque iuuantibus apprehendit, & cuidā coquo Carchofo nomine, benè Christiano, ad coquinam conditariam, indicans quid gestum sit, trecentis follibus vendidit, lanam cōparare inde disponens, ut vxor eius quomodo posset ei, quo indueretur, efficeret. Sed coquus cōscindens piscem, anulum aureum in ventriculo eius inuenit, moxque miseratione flexus, & religione perterritus, homini eura reddidit, dicens: Ecce quomodo viginti martyres te vestierunt.

Augustinus ibidem de muliere cæca, quæ postquam flores ad reliquias S. Stephani obtulit, eisdem oculis admouit, visum recepit. Item de Lucilio Episcopo, qui cum reliquijs eiusdem martyris portasset, à fistula miraculosè curatus est.

CAP. VIII.

AD aquas Tibilitanas Episcopo afferente projecto reliquias martyris gloriosissimi Stephani, ad eius memoriam veniebat magnæ multitudinis concursus & occurfus. Ibi cæca mulier, ut ad Episcopum portantem pi-

gnora

gnora sacra duceretur orauit, flores quos fecerat dedit, recepit, oculis admouit, protinus vidit. Stupentibus qui aderant, præibat exultans, viam carpens, & viæ ducem vltimus nõ requirens. Memorati memoriam martyris, quæ posita est in castello Synicensi, quod Hipponensi Colonjæ vicinum est, eiusdem loci Lucillus Episcopus populo præcedente atque sequente portabat: Fistula, cuius molestia iam diu laborauerat, & familiarissimi sui medici, qui eam secaret, operiebatur manus, illius piæ sarcinæ uestatione repente sanata est. Nam deinceps eam in suo corpore non inuenit.

Augustinus ibidem de Eucharico presbytero, qui per memoriam S. Stephani à calculo liberatus, & postea mortuus, ope eiusdem martyris, cum de memoria eius reportata superq; iacentis corpus missa esset ipsius presbyteri tunica, suscitatus est.

CAP. XI.

Eucharicus presbyter ex Hispania, Calamæ habitans veteri morbo calculi laborabat, per memoriã supradicti martyris, quam Possidius eò aduexit Episcopus, saluus factus est. Idem ipse postea morbo alio præualecente mortuus sic iacebat, vt ei iam pollices ligarentur, opitulatione memorati martyris, cum de memoria eius reportata fuisset, & super iacentis corpus missa ipsius presbyteri tunica, suscitatus est.

Augustinus ibidem de Martiali gentili, qui infirmus cum baptismum & fidem Christianam repudiaret, per generi sui orationes apud memoriam S. Stephani deuotè fufas, baptismi gratiam magno cum desiderio percepit.

CAP. X.

FVit ibi vir in ordine suo primarius, nomine Martialis, æuo iam grauis, & multum à religione abhorrens Christiana. Habebat sane fidelem filiam, & generum eodem anno baptizatum. Qui cum ægrotantem multis & magnis precibus & lachrymis rogarent, ut Christianus fieret, profusus abnuir: eosque à se turbida indignatione submouit. Visum est genero eius ut iret ad memoriam sancti Stephani, & illic pro eo quantum posset, oraret, ut Deus illi daret mentem bonam, qua credere non differret in Christum. Fecit hoc ingenti gemitu & stetu, & synceritè ardente pietatis affectu: deinde abscedens aliquid de altari florum, quod occurrit, tulit: eique cum iam nox esset, ad caput posuit. Tunc dormitum est: & ecce ante diluculum clamat, ut ad Episcopum curreretur, qui mecum fortè tunc erat apud Hipponem. Cum verò audisset eum absentem, venire presbyteros postulauit. Venierunt, & statim se credere dixit: admirantibus atque gaudentibus omnibus, baptizatus est. Hoc quam diu vixit, in ore habebat: Christe, accipe spiritum meum: cum hæc verba beatissimi

Sic

Stephani, quando lapidatus est à Iudæis, vltima fuisse nesciret: quæ huic quoque vltima fuerunt. Nam non multo post etiam ipse defunctus est.

Augustinus ibidem de tribus mortuis per inuocationem S. Stephani protomartyris, resuscitatis.

CAP. XI.

A Pud Hipponem, Bassus quidam Syrus ad memoriam eiusdem martyris orabat pro ægrotante & periclitante filia, eoque secum vestem detulerat: cum ecce pueri de domo cucurrerunt, qui ei mortuam nunciarent. Sed cum, orante illo, ab amicis eius exciperentur, prohibuerunt eos illi dicere, ne per publicum plangeret. Qui cum domum redisset, iam suorum eiulatibus personantem, & vestem filia quam ferebat, super eam proiecisset, reddita est vitæ. Burtus ibidem apud nos Irenæi cuiusdam collectoris filius, ægritudine exstinctus est. Cumque corpus iaceret exanime atque aliis gementibus, & plangentibus, exsequiæ pararentur, amicorum eius quidam inter aliorum consolantium verba suggestit, vt eiusdem martyris oleo corpus perungeretur. Factum est, & reuixit. Itemque apud nos vir tribunitius Eleusinus super memoriam martyris, quæ in suburbano eius est, ægritudine exanimatum posuit infantulum filium suum: & post orationem, quam cum multis lachrymis ibi fudit, viuentem leuauit.

Augu-

*Augustinus ibidem de variis S. Stephani miraculis:
item de Peironia clariss. femina per eundem mar-
tyrem curata, deq; superstitiosa annuli cuiusdam
gestatione, & miraculo circa annulum patris.*

CAP. XII.

SI miracula sanitarum, ut alia taceam, modo velim scribere, quæ per hunc martyrem, id est gloriosissimum Stephanum, facta sunt in Colonia Calamensi, & in nostra, plurimi conficiendi sunt libri: nec tamen omnia colligi poterunt: sed tantum de quibus libelli dati sunt, qui recitarentur in populis. Id enim fieri voluimus, cum videremus antiquis similia diuinarum signa virtutum etiam nostris temporibus frequentari: & ea non debere multorum notitiæ deperire. Nondum autem est biennium, ex quo apud Hipponem regnum coepit esse memoria, & multis quod nobis certissimum est non datis libellis, de ijs, quæ mirabiliter facta sunt, illi ipsique dati sunt ad septuaginta ferme numerum peruenerant, quando ista conscripsi. Calamæ verò, vbi & ipsa memoria prius esse coepit, & crebrius dantur, incomparabili multitudine superant. Vbi etiam, quæ Colonia Vticæ vicina est, multa præclara per eundem martyrem facta cognouimus: cuius ibi memoria longè prius, quam apud nos ab Episcopo Euodio constituta est: Sed libellorum dandorum ibi consuetudo non est: vel potius non fuit: nam fortasse nunc esse iam coepit.

cepit. Cum enim nuper illic essemus, Pa-
 troniam clarissimam foeminam, quae mirabiliter
 ex magno atque diuturno, in quo medicorum
 adiutoria cuncta defecerant, languore sanata
 est: hortati sumus volente supradicti loci Epi-
 scopo, ut libellum daret, qui recitaretur in po-
 pulo, & obedientissimè paruit. In quo posuit
 etiam, quod hic reticere non possum, quamvis
 ad ea, quae hoc opus urgent, festinare compellat.
 A quodam Iudaeo dicit sibi fuisse persua-
 sum, ut annulum capillatio cingulo insereret,
 quo sub omni veste ad nuda corporis cingere-
 tur: qui annulus haberet sub gemma lapidem
 in renibus aduentum bouis, hoc alligata quasi
 remedio, ad sancti martyris limina veniebat.
 Sed profecta à Carthagine cum in confinio
 fluminis Bagradæ in sua possessione mansisset,
 surgens ut iter pergeret, ante pedes suos illum
 iacentem annulum vidit, & capillanam zo-
 nam, qua fuerat alligatus, mirata tentauit,
 quam cum omnino suis nodis firmissimis, si-
 cut fuerat comperisset adstrictam, crepuisse at-
 que exilliisse annulum suspicata est: qui etiam
 ipse cum integerrimus fuisset inuentus, futu-
 ra salutis quodammodo pignus de tanto mi-
 raculo se accepisse praesumpsit, atque illud
 vinculum soluens, simul cum eodem annu-
 lo proiecit in flumen. Non credunt hoc, qui
 etiam Dominum Iesum per integra virginalia
 mattis enixum, & ad discipulos ostiis
 clausis

clausis ingressum fuisse non credunt. Sed hec certe querant, & si verum inuenerint, illa credant. Clarissima scemina est, nobiliter nata, nobiliter nupta, Carthagine habitat: ampla ciuitas, ampla persona, rem querentes latere non sinunt. Martyr certe ipse, quo impetrante illa sanata est, in filium permanentis virginis credidit, in eum, qui ostiis clausis ad discipulos ingressus est, credidit. Postremo, propter quod omnia ista dicuntur à nobis, in eum, qui adscendit in caelum cum carne in qua resurrexerat, credidit: & ideo per eum tanta fiunt, quia pro ista fide animam posuit suam.

Augustinus ibidem de decem fratribus, qui maledicto matris horribili quatiebantur tremore membrorum, quorum duo ad memoriam S. Stephani venientes, oratione ibidem suscitati, liberati sunt.

CAP. XIII.

VNum est quod apud nos factum, non maius quam illa quae dixi, sed tam clarum atque illustre miraculum, ut nullum arbitretur Hipponensium esse, qui hoc vel non viderit, vel didicerit: nullam qui obliuisci vili ratione poterit. Decem quidam fratres fuerunt, quorum septem sunt mares, tres sceminae, de Caesarea Cappadociae suorum Cuium non ignobiles: maledicto matris recentis patris eorum obitu destituta, quae iniuriam sibi ab eis factam acerbissime tulit, tali poena sum

diuinitus coerciti, ut horribiliter quaterentur
 omnes tremore membrorum in qua scodissi-
 ma specie oculos suorum Ciuium non feren-
 tes, quaquauerfum cuique visum est, toto pe-
 nē vagabantur vrbe Romano. Ex his etiam
 ad nos venerunt duo frater & soror, Paulus &
 Palladia, multis aliis locis miseria diffaman-
 te iam cogniti. Venerunt autem ante Pascha
 formē dies quindecim, Ecclesiam quotidie, &
 in ea memoriam gloriosissimi Stephani fre-
 quentabant orantes, vt iam sibi placaretur
 Deus, & salutem pristinam redderet. Et illic,
 & quacunq; ibant, conuertebant in se ciui-
 tatis ad spectum. Nonnulli, qui eos albi vide-
 rant, causamq; tremoris eorum nouerant, alijs
 vt cuique poterant, indicabant. Venit Pascha,
 atque ipso die Dominico mane cum iam fre-
 quens populus presens esset, & loci sancti can-
 cellos, vbi martyrium erat, idem iuuenis o-
 rans teneret, repente prostratus est, & dormi-
 enti similis iacuit: non tamen tremens, si-
 cut etiam per somnium solebat, stupentibus
 qui aderant, atque alijs pauentibus, alijs do-
 leantibus, cum eum quidem vellent erigere,
 nonnulli prohibuerunt, sed potius exitum spe-
 ctandum esse dixerunt. Et ecce surrexit, & nō
 tremebat, quoniam sanatus erat, stabat in colu-
 lumis, intuens intuentes. Quis ergo intuenti-
 um serenuit a laudibus Dei? Clamantium gra-
 tulantiumque vocibus Ecclesia vsquequaque
 comple-

404 COLLATION. SACRA
completa est. Inde ad me curritur, ubi sedebam
iam processurus: irruit alter quisque post alterum,
omnis posterior quasi nouum, quod alius prior
dixerat nunciantes. Meque gaudentes, & apud me
gratias Deo agente, ingreditur etiam ipse cum pluribus,
inclinatur ad genua mea, erigitur ad osculum meum.
Procedimus ad populum, plena erat Ecclesia, personabat
vocibus gaudiorum: Deo gratias, Deo laudes, nemine
tacente, hinc atque inde clamantium. Salutaui populum,
& rursus eadem feruentiore voce clamabant. Facto tandem silentio, scripturarum
diuinarum sunt lecta solemniter. Vbi autem ventum est
ad mei sermonis locum, dixi pauca, pro tempore, & pro illius
iucunditate latitiae, Magis enim eos in opere diuino,
quandam Dei eloquentiam non audire, sed considerare permisi.
Nobiscum homo prandit, & diligenter nobis omnem suam ac matris
fraternaeque calamitatis indicauit historiam, sequenti itaque die post sermonem reddidit
narrationis eius libellum in crastinum populo recitandum
promisi, quod cum ex Dominico Paschae die tertio fieret
in gradibus exedrae, in qua de superiore loquebar loco, feci stare
ambos fratres, cum eorum legeretur libellus. Intuebatur
populus vniuersus, sexus utriusque, vnum stantem sine deformi motu, alterum
membris omnibus cōtremementem. Et qui ipsum non viderant,
quid in eo diuinae fecit

misericordiae factum esset, in eius sorore cerne-
 bant. Videbant enim quid in eo gratulandum,
 quid pro illa esset orandum. Inter hæc roci-
 tatorum libello, de conspectu populi eos abi-
 re præcepi: & de tota ipsa causa aliquantò di-
 ligentius cœperam disputare, cum ecce me
 disputante, voces aliæ de memoria martyris
 noue gratulationis audiuntur. Conuersi sunt
 eò qui me audiebant, cœperuntque concu-
 rere. Illa enim ubi de gradibus descendit, in
 quibus steterat: ad sanctum martyrem orare
 perrexit. Quæ mox ut cancellos attigit, col-
 lapsa similiter velut ad somnum sana surre-
 xit. Dum ergo requireremus, quid factum fue-
 rit, vnde iste strepitus lætus exstiterit, ingres-
 si sunt cum illa in basilicam ubi eramus, ad-
 ducentes eam sanam de martyris loco. Tum
 verò tantus ab viroque sexu admirationis cla-
 mor exortus est, ut vox cõtinuata cum lachry-
 mis non videretur posse finiri. Perducta est
 ad eum locum, ubi paulò ante steterat tremēs.
 Exultabant eam similem fratri factam, cui do-
 luerant remansisse dissimilem. Et nondum su-
 fas preces pro illa, iam tamen præuiam volun-
 tatem tam citò exauditam esse cernebant. Ex-
 sultabant in Dei laudem voces sine verbis tan-
 to sonitu, quantum aures nostræ vix ferre po-
 tuissent. Quid ergò in cordibus exsultantium,
 nisi fides Christi, pro qua Stephani sanguis ef-
 fusus est?

Ex parte sermonum D. Augustini, opera Ioannis
Vlimmerij editorum Laxenij anno 1564.

Exemplar libelli (cuius in precedenti capite sit men-
tio) dati à Paulo, sancto Augustino Episcopo.

Rogo Domine beatissim. Papa. Augustine, ut hunc
libellum meum, quem ex prece pro tuo obtuli, sancta
plebi iubeas recitari.

Quum adhuc in patria nostra Casarea Cap-
padocie moraremur, frater noster natu maiore
grauibus atque intolerandis communem mo-
trem affecit iniurijs, in tantum vt ei etiam mo-
nus non dubitaret inferre. Quod nos omnes
filij pariter congregati patienter tulimus, vt
ne verbum quidem fratri nostro pro matre
nostra, cur hoc faceret, dixerimus. Illa autem
femine doloris stimulis incitata, inuideo-
sum filium maledicendo punire constituit.
Quumque ad sacri baptismatis fontem post
gallorum cantus memorato filio suo ita Deo
imprecatura properaret: tunc ei nescio quis in
patruj nostri similitudine, vt intelligitur, da-
mon occurrit, & ab ea prior quò pegeret, re-
quisiuit. Cui ille, ad maledicendum filio suo
ob intolerabilem contumeliam, se ire respon-
dit. Tunc autem ille inimicus, quoniam in mu-
lieris corde insaniens locum facile inuenit.
potuit, vt omnibus malediceret, persuasit. Il-
la autem viperis inflammata consilijs, sacri
fontem prouoluta corripuit, & sparsis crim-
ibus, nudatisq; vberibus hoc à Deo potissimum
pela

postulavit, ut extorres patria, & circumeuntes
alienas terras, omne hominum genus nostro
terremus exemplo. Mox maternas preces ef-
ficax vindicta prosequitur: eundemque con-
tinuo fratrem nostrum ætate culpaque maio-
rem tremor membrorum tantus inuasit, quan-
tum in me usque; ante hoc triduum vestra san-
ctitas vidit. Seruato autem ordine, quo nati e-
ramus, intra unum annum eadem nos poena
omnes corripuit. Videns autem mater male-
dictiones suas ad tantam efficaciam peruenisse,
se, impietatis suæ conscientium & opprobriū
hominum diutius ferre non potuit: sed laqueo
guttur austringens, luctuosam vitam termino
funestiore conclusit. Egredi ergo nos omnes
opprobrium nostrum non ferentes, & com-
munem patriam relinquentes, passim sumus
per diuersa dispersi. Ex nobis autem omnibus
decem fratribus, qui nascendi quoque ordine
primū sequitur, ad gloriosi martyris Laurē-
tij memoriam, quæ apud Rauennā nuper col-
locata est, sicut audiimus, meruit sanitatem.
Ego autem qui nascendi ordine sum sextus e-
orum, cum hac sorore mea, quæ me ætate sub-
sequitur, vbi cū que gentium, vbi cū que ter-
rarū loca esse sacra, in quibus operaretur Deus
miracula comperissem, magno desiderate sa-
nitatis amore carpebam iter. Sed ut de cæteris
celeberrimis sanctorum locis taceam, etiā
ad Anconam Italiæ ciuitatem, vbi per glorio-
siss.

tissimum martyrem Stephanum multa mi-
 cula Dominus operatur, eadē circuitione pe-
 ueni. Sed ideo alibi curari nō potui, quia huic
 loco diuina p̄destinatione seruabat. Nec V-
 zolim ciuitatem Africæ p̄termisi, vbi beatus
 martyr Stephanus magna p̄dicatur frequen-
 ter operari. Verum tamen ante hos tres mēses,
 id est Calendarum Iuniarum die, tam ego
 quā soror mea, quæ hic mecum est, eadē
 adhuc passioni detenta, euidenti sumus visio-
 ne cōmoniti. Ait enim mihi ad spectu clarus,
 & candido crine venerabilis, quod intra ter-
 tum mensem esset mihi sanitas affutura. Soror
 autem meæ in visione sanctitas tua in ea effi-
 gie, in qua te p̄sentes videmus, apparuit per
 quod nobis significatum est, ad istum lo-
 cum nos venire debuisse. Nam & ego beatus
 dinem tuam sæpius postea videbam per alias
 ciuitates in itinere quō veniebamus talē pro-
 fus, qualem modō conspicio. Admoniti ergo
 euidenti autoritate diuina, ad hanc venimus
 ciuitatem ante dies ferme quindecim passio-
 nis meæ vel oculi vestri, testes sunt vel misera-
 bilis soror mea, quæ ad eruditionem omniū
 communis mali p̄bet exemplum, et qui in
 illa, qualis ego fuerim, vident, in me quantum
 per Spiritum sanctum suum Dominus sit op-
 ratus, agnoscat. Orabam ego quotidie cur
 magis lachrymis in loco, vbi est memor
 gloriosissimi martyris Stephani. Dic autē
 Don

Dominico Pascha, sicut alii, qui praesentes erant, viderant, dum orans cum magno fletu caecos teneo, subito cecidi. Alienatus a sensu, ubi fuerim nescio. Post paululum assurrexi, & illum tremore in corpore meo non inveni. Huic igitur tanto beneficio non ingratus, hunc libellum obtuli. In quo etiam, quae de nostris calamitatibus ignorabatis, & quod de mea incolumitate & salute cognouistis, exhibui: ut pro mea sorore orare dignemini, & pro me agere Deo gratias.

*Gregorius Turonen. de gloria Confessorum cap. 69.
De populo Rhemensis, qui sciencie lue inguinaria assumpta de S. Remigij sepulchro pallam cum crucibus, & cereis per omnes vrbs vicos religiosè circumferentes, immunes ab ea peste permanserunt.*

CAP. IIII.

CUM lue inguinaria populum primae Germaniae deuastaret atque omnes huius cladis auditu terrentur, concurrat Rhemensium populus ad sancti Remigij sepulchrum, congruum huius causae flagitare remedium. Accensis cereis lychnisque non paucis, Hymnis, Psalmisque caelestibus per rotam excubat noctem. Mane autem facto, quid adhuc precatui desit, in tractatu rimatur, reperiuntque; reuelante Deo, qualiter oratione praemissa, adhuc maiori propugnaculo vrbs propugnacula munirentur. Assumpta igitur pallam de beati sepulchro, componunt in modum

S fere-

410 COLLATION. SACRAR.
feretri. Accensilq; super cruces cereis, atq; c
roferalibus, dant voces in canticis, circumet
urbem cum vicis. Nec prætereunt vllum ho
spitium, quod non hac circuitione conclu
dant. Quid plura? non post multos dies fines
huius ciuitatis lues aggreditur memorata. Ve
runtamen vsq; ad eum locum accedens, quo
beati pignus accessit, ac si constitutum ceter
ret terminum, intrò ingredi non modò non
est ausa, sed etiam quæ in principio peruale
rat, huius virtutis repulsi reliquit.

Paulus Diaconus libr. 2. cap. 9. de gestis Longobardorum, de Fortunato Episcopo Turonensi, & Felice Episcopo Taruisano, qui oculorum dolore apud altarium B. Martini liberati sunt.

CAP. XV.

Fortunatus cum oculorum dolorem vehementissimum pateretur, & similiter Felix socius eius, eorundem dolore laboraret, vtriq; ad basilicam beatorum Pauli argenti Ioannis, quæ intra urbem Taruisanam sita est, perrexêre. In qua etiam altarium in honore B. Martini confessoris constructum, propinquum habet fenestram, in qua lucerna ad exhibendum lumen est constituta. De cuius oleo postquam fratres isti Fortunatus scilicet & Felix dolentes oculos detigerant, ilicò dolore fugato, sanitatem quam optabant adepti sunt. Qua de causa Fortunatus in tantum beatum Martinum veneratus est, vt relicta patria, paulò ante

LIBER III.

quā Longobardi Italiā inuaderent, ipsius sanctissimas reliquias in Gallia sitas, visitare decreuerit: quod iter suum per flumina, mōtes, valles, oppida, pagos, ipse in carminibus suis dilucide describit. Qui postquam Turonos iuxta votum proprium peruenit, Pictauos pertransiens illic habitauit, & multorum ibidem sanctorum gesta, partim prosa, partim metrica oratione conscripsit. Nouissimeque in eadem ciuitate primū presbyter: deinde Episcopus ordinatus est, atque in eodem loco, digno tumulatus honore quiescit. Hic B. Martini vitam quattuor libris heroico versu contexuit, & multa alia, maximeq; hymnos singularum festiuitatum, & ad diuersos amicos versiculos nulli poetarum secundus, suauis & disertis sermonibus composuit. Ad cuius ego (Paulus diacon.) tumulum, cum illuc orationis gratia aduentassem, epitaphium rogatus ab eiusdem loci Abbate, contexui.

*Paulus diaconus lib. 3. cap. 1. de gestis Longobardorum.
De uirtutibus uiri Dei Hospitii, pœna inuadentium illum, ac miraculosa eorundem per S. Hospitium curatio.*

CAP. XVI.

Longobardorum in Gallias aduentum, uiri Dei Hospitii, qui apud Nicœam errat inclusus, sancto sibi id reuelante spiritu longè ante præuidit, & eiusdem urbis ciuibus, quæ mala imminerent, prædixit. Erat enim uir

S 2 ist e

iste magnæ abstinentiæ & probabilis vitæ, qui
 constrictus ad carnem cathenis ferreis, indu-
 tus insuper cilicio, pane in cibum cum paucis
 dactylis utebatur. In diebus autem quadrage-
 simæ radicibus herbarum Aegyptiarum, qui-
 bus Eremitæ in Aegypto vsi fuerant, exhibi-
 tis à negotiatoribus alebatur. Per hunc Domi-
 nus magnas virtutes operari dignatus est, quæ
 scriptæ habentur in libris venerabilis viri Gre-
 gorij Turonens. Episcopi. Igitur vir iste san-
 ctus aduentum Longobardorum in Gallias
 hoc modo prædixit. Venient Longobardi in
 Gallias, & deuastabunt ciuitates septem: eò
 quòd increuerit malitia eorum in conspectu
 domini. Est enim omnis populus periuurijs de-
 ditus, furtis obnoxius, rapinis intentus, homici-
 dijs promptus, in quibus non iustitiæ fru-
 ctus, Non decimæ dantur, non pauper alitur,
 non tegitur nudus, non suscipitur hospitio
 peregrinus, idè hęc plaga ventura est super
 populum istum. Monachis quoq; suis præci-
 piens, ait: Abscedite & vos à loco isto, auferen-
 tes vobiscum quæ habetis. Ecce enim gens,
 quam prædixi appropriat. Dicentibus autem
 illis, Non relinquemus te factissime pater, ait:
 Nolite timere pro me. Futurum est enim vt
 inferant mihi iniurias: sed non nocebunt vl-
 que ad mortem. Discendentibus autem mona-
 chis aduenit exercitus Longobardorum. Quo-
 rum cuncta reperiebant, vastabant, ad locum
 vi

LIBER IIII.

ubi vir sanctus inclusus erat, peruenerunt. At ille per fenestram à turri se eis ostendit. Illi uerò circumeuntes turrim, dum aditum quærent, per quem ad illum ingredi possent, & minime inuenirent, duo ex eis adscendentes tetrum discooperuerunt illud, & videntes eum cinctum cathenis, indutumque cilicio, dicunt: Hic malefactor est & homicidium fecit, ideo in his ligaminibus uinctus tenetur. Vocatumque in partem, interrogant quid mali fecerat, quod tali supplicio arctaretur. At ille fatetur se homicidam esse, omniumque criminum reum. Tunc vnus extracto gladio ut caput eius amputaret, dexteram erigit: sed eius dextera mox in ipso ictu suspensa dirigit, nec eam ad se potuit retrahere: relictus autem gladius, in terram decidit. Quod videntes socij eius, clamorem in celum dederunt, flagitantes à sancto viro, ut quid eis agendum esset, clementer insinuaret. Ipse uerò imposito salutis signo aënis brachium sanitati restituit. Longobardus autem, qui sanatus fuerat ad fidem Christi conuersus, statim clericus, deinde monachus factus est. Atque in eodem loco usque ad finem vitæ suæ in Dei seruitio permansit. Beatus uerò Hospitius dum Longobardis Dei uerbum loqueretur, duo duces, qui cum uenerabiliter audierunt, incolumes patriæ restituti sunt: quidam uerò, qui eius uerba despexerant, in ipsa prouincia miserabiliter perierunt.

Paulus diaconus lib. 4. cap. 7. de gestis Longobardorum, De Theodelinda regina, que basilicam construxit in honorem S. Ioannis Baptistæ, ac de voto Longobardorum S. Ioanni facto, quodq; omnes S. Baptistæ patrocinium innocentes illæsi suorumque aduersariorum victores exstiterunt.

CAP. XVII.

Theodelinda regina basilicam beati Ioannis Baptistæ in Modæcia construxit pro se & pro viro suo, & pro filijs et filiabus, & cunctis Longobardis ad Dominum: & illi venerunt inter se vnanimiter maiores natu cum rege suo, vnâ cum Theodelinda regina dicentes: Si sanctus Ioannes pro nobis interpellator sit ad Dominum Deum nostrum Iesum Christum pro nobis, nos omnes vnanimiter pollicemur illi, omni anno in die natiuitatis suæ, hoc est 8. Kalend. Iulij, de nostris facultatibus transmissuros honorificè ad oraculum eius, vt per illius interpellationem habeamus iuuamen Domini nostri Iesu Christi, tã in bello quàm in alijs locis omnibus, quocunq; ituri sumus. Ab illo ergo die in omnibus actibus eorum cœperunt inuocare sanctum Ioannem, vt illis præberet auxilium in virtute Domini nostri Iesu Christi, & illi omnes permancbunt illæsi, victoresq; exstiterunt super cunctos aduersarios suos. Locus autem ille supra Mediolanum duodecim millibus est, quem regina dedicandam curauit, multaq;

que ornamentis auri & argenti mirificè deco-
rauit, præditiſque ditauit, familiaſque & poſ-
ſeſſiones multas eidem loco addixit, in hono-
rem ſancti Ioannis Baptiſtæ. Dicamus affer-
tionem ſcripturæ Theodelindæ reginæ. Of-
fert glorioſiſſima Theodelinda regina, vnà cū
filio ſuo Adalualdo rege, ſancto Ioanni patro-
no ſuo de dono Dei, & de dotibus, chartulam
ſuæ donationis, quam in ſuorū præſentia ſcri-
bere fecit. Si quis quolibet tempore hanc te-
ſtem voluntatis ſuæ corruerit, in iudicij ex-
tremi die cum Iuda traditore dānetur. Ordina-
tio verò eius talis fuit. De rebus ſancti Ioan-
nis nullo modo ſe debet aliquis intromittere,
niſi tantum ſacerdotes, qui ibi deſeruiunt die
ac nocte, tantumq; ſamuli ac ſamulæ, qui ibi
ſubiecti ſunt, communiter debeant viuere.

*Ex vita S. Ioannis Eleemoſynarij, auctore Simeone
Metaphraſte. De confeſſione ſacramentali ipſi S. Io-
anni facta, & miraculo ad ſepulchrum S. Ioannis
ad preces confeſſæ mulieris patrati, ipſoq; peccato
propter S. Ioannem deleto. Habetur Tom. 1. Suriij.*

CAP. XVIII.

Quædam mulier, orta in oppidulo, quod
quæſerat Patriarcham Ioannem Elec-
moſynarium, poſtquàm reſciuit cum iam eſſe
migraturum ad Dominum, magni & graui
peccati ſibi conſcia, accurrit ad beatum: & ca-
lidis lachrymis profuſis: eius pedes tangens,
petebat illius peccati abſolutionem. Ille autē,
§ 4 Si

Si credis, inquit, meis precibus te esse ab hoc peccato absoluendam, oportet omninò te id prius confiteri. Cùm autem dixisset se nò posse id labijs proferre, iussit id scriptis significare. Cùm verò videret eam id agrè ferre, iubet vt ipsa id scribat, & suo ipsius sigillo munit, & sic ei tradat schedulam. Cum ergò sic factū esset, & in eius manus tradita fuisset obfirmata schedula, rogabat mulier eum obtestans, vt nihil eorum, quæ inerat, veniret ad cuiusquæ cognitionem. Quinque dies adhuc præterierunt: & magnus ille excedens è vita, migravit ad iustorū tabernacula, cùm nihil de ea re cuiquam dixisset omninò. Cùm autem mulier, diuina quadam fortè prouidentia, non adfuisset illo die, quo excessit è vita, ea accedens ad sepulturam, & dubitans, ne fortè quæ eiusfidei cõmissa fuerat schedula neglecta & in Episcopatu relicta deprehenderetur ab omnibus, dolore affecta, à se propemodum discessisset, sed eum fide ardentissimè se rursus collegisset, quàm maxima potuit celeritate venit ad illius capsam, & tanquam eo viuo, clamabat: Quid hoc fecisti, ò vir diuine, mihi peccatrici, vt nunc efficiar ab omnibus probro & dedecori? Quod enim, ne tibi quidem potui aperire propter lapsum insignem, hoc erit omnibus manifestum. Vtinam ne cogitarem quidem de te hac re conuenire. Existimans enim per te pœnas futuras effugere, & hoc non sum

sum assecuta: & quod ex eo oritur, dedecus
mihî conciliaui. Sed enim non recedam à tuo
sepulchro, neque omninò hinc surgam, nisi
de ijs, quæ petiui, me feceris certiozem. Per-
suasum enim habeo te non esse mortuum, sed
in Deo viuere, & te apud eum posse, quæ vis,
facere.

Hæc dicens, & alia his similia, tribus diebus
& totidem noctibus venerandæ eius capsæ af-
fedit, & (ò Dei miracula) vltima nocte egre-
ditur è capsâ vir ille admirabilis simul cum
ijs, qui cum eo iacebant, Episcopis: (Eiusmodi
enim erat id, quod apparebat) & ei dixit. Quo-
usque ò mulier, clamans, es ijs, qui hic sunt,
molesta? Nostra enim vestimenta iam tuæ hu-
meatarunt lachrymæ, fluentes instar fluuij.
Cum hæc dixisset, tradit ei schedulâ, sicut erat
ab illa obsignatum. Deinde, Agnoscisne hunc
dixit, ò mulier? Accipe ergò, & eam soluens, vi-
de Dei opera admirabilia. Cum illa autem sur-
rexisset, & ad se rediisset, videt quidem rursus
sanctos suam capsam ingressos, habens verè
schedulam in manibus, viro illæso manente
signaculo. Quod quidem cum soluisset, prio-
rem quidè scripturam inuenit deletam? alienâ
autem videt positam subscriptionem, quæ sic
habebat: Propter Ioannem seruum meum d-
letum est tuum magnum peccatum.

Eusebius Casariens. libr. 6. Ecclesiast. hiffor. cap. 8.

De Narcisco Episcopo Hierosolymorū, qui aquam

vertit in oleum, & dum criminis falsò infimulatur, vindicta diuina ultione in seftes periuos, per ea ipsa, quæ sibi in periuurijs impresari erant; maledicta molitur

CAP. XIX.

Accidit aliquando die solemni vigiliarum Paschæ oleum deesse luminaribus: cumque id per ministros innotuisset, moeror plebi maximus fuit. Sed Narcissus fide fidens, ministris imperat haurire aquam, sibi que deferri. Cumque detulissent, orauit & benedixit aquam, & infundi luminaribus præcipit. Tum repente miro & sæculis inaudito genere virtutis, natura aquæ in olei pinguedinem versa, splendorem luminum etiam solito reddidit clariorem. Ad fidem autem rei à plurimis religiosorum fratrum ex eodem oleo, quod versum de aqua fuerat, reseruatum est, ita ut ad nos usque miraculi huius indicium perueniret. Et in hoc quidem fidei eius, ac meriti habebatur exemplum: animi verò virtus quanta in eo fuerit, alio nihilominus vno ex eis gestis opere declarabitur. Is namque cum inter cetera virtutum suarum bona esset valde constantis animi, & iustè recteq; indeclinabiliter tenax, quidam homunculi nequam malè sibi conscij, metuètes ne criminum suorum, si arguerentur, non possent effugere vindictam, præueniunt, & factionibus circumuenire parant cum, cuius iudicium verebantur. Con-

cinnant

cinnaat igitur aduersum cum infame satis & noxium crimen, conueniunt auditores, testes ex semetipsis producunt, qui sub sacramento iuramenti, quæ obijciebantur, confirmarent: quorum vnus testis, ita, ne igni consumeretur, vera se dicere testabatur: alius, ita ne regio morbo corrumperetur: tertius ita, ne luminibus orbaretur. Et quamuis ne iuramentis quidem istis quisquam fidelium & Deum timentium crederet, eò quòd vita Narcisci & institutio ac pudicitia ab omnibus nosceretur, ipse tamen eorum, quæ mota sunt, indignitatem ac molestiam nos ferens, simul & secretam ac Philosophicam vitam semper habere desiderans, subterfugit Ecclesiæ multitudinem, & in desertis locis atque agellis secretioribus delitescit annis quàm plurimis. At non ille magnus diuinæ prouidentię oculus quiescit in longum sed in impios ultionem per ea ipsa, quæ sibi in periuriis statuerant maledicta molitur. Primus namque ille testis, parua ignis scintilla noctis tēpore domo sua succensa, cum omni genere suo omniq; familia, flammis vlticibus conflagrauit. Alius repente ab imis pedibus vsque ad summum capitis verticem morbo regio, quo fuerat imprecatus, repletur atque consumitur. Tertius autem priorem exitum videns, & oculum diuinum non se latuisse perspicuens, prorumpit in medium, & audientibus cunctis, sera pœ-

nitentia vniuersum concinnati sceleris ordinem pandit. Tantis autem lachrymis immanis commissi facinus deflet, & in tantum die noctuq; perdurat in fletibus, vsquequo luminibus orbaretur.

Paulus diacon. lib. 6. de gestis Longobardorum ca. 2.

De cessatione pestis per honorem D. Sebastiano impensum.

CAP. XX.

Temporibus sextæ Synodi vniuersalis, quæ Constantinopoli sub Agathone celebrata est, exorta est gauissima pestis tribus mensibus, Iulio, Augusto, & Septembri, tantaque fuit multitudo morientium, vt etiam parentes cum filiis atque fratres cum sororibus bini per feretra positi apud urbem Romæ ad sepulchra ducerentur. Pari etiam modo hæc pestilentia Ticinum depopulata est: ita vt cunctis ciuibus per iuga montium, seu per deserta loca fugientibus in foro & plateis ciuitatis herbaræ & frutices enascerentur. Tuncque visibiliter multis apparuit, quod malus & bonus angelus, qui videbatur venabulum in manu ferre, quoties venabulo illo ostium cuiuscunque domus percussisset, tot ea de domo die sequenti homines interirent. Tunc cuidam per reuelationem dictum est, quod pestis ipsa prius non quiesceret, quam in basilica beati Petri, quæ ad vincula dicitur, sancti Sebastiani martyris altarium poneretur. Factumque est,

est, vt delatis ad urbem Romam beati Sebastiani martyris reliquijs, mox vt in iam dicta Ecclesia altarium constitutum est, pestis ipsa quieuerit.

D. Augustin. lib. 1. Miraculorum S. Stephani, & sermone 69, in tomo nono sermonum, per Ioannē V'limerium nuper editorum. De paruulo qui catechumenus mortuus, & meritis S. Stephani, matri viuenti restitutus est.

CAP. XXI.

Cuiusdam mulieris filius paruulus mortuus, catechumenus erat, qui matris portatus manibus cum ingenti eiulatu, & miserabili vociferatione ante ipsam memoriam gloriosi Stephani fuerat proiectus, tradens illi mortuum, vt ab eo reciperet viuum. Cumque ad aures amici Dei pulsaret fide pietatis, percussa duplici luctu orbitatis, quod & in presenti vita filium perdidisset, & in futura, vt potè sine gratia baptismi saluum habere non posset: ecce interdiu lamentantis dolorem miseræ matris repente paruulo spiritus redditur, vita tribuitur vox, viuenti conceditur. Cōtinuò presbyter accersitus, baptismum paruulo tradit, sacramenta complentur: atque ita peccatorum lethali cathena anima liberata, statim etiam mortalis carnis vinculo exuitur, & ad Dei spiritales amplexus summa celeritate liberata dimittitur. Ita & non medica consolatione concessa, gaudere de redempto

422 COLLATION. SACRAR.
filio datur, & paruulo salus vera conceditur.
Qui profecto ab hoc ad modicum vitam re-
cepit, ne in æternum moreretur.

*Ex annalibus & antiquitatibus Colonienſibus, Quo-
modo ſancti, quorum corpora ſacra Colonia requie-
ſcunt, noctu viſi ſint circumire mœnia ciuitatis, et
que contra vim hoſtium obſidentium munita et
protegere.*

CAP. XXII.

Temporibus Clementis quarti, circa an-
num Domini 1266. vt habent Annales
Colonienſes, cum ciuitas Colonia obſidione
cingeretur, Comes Cliuenſis, & Stephanus de
Vvylen vno in tentorio noctu quieſcentes,
viderunt D. Virſulam radianti corona præful-
gidam, & cereum lucidiſſimam manu geſtan-
tem lumine totius vrbis & orbis luminibus
æqui pollentem, quam ſequebantur vndena
virginum millia, Sanctorum quoque Mauro-
rum ac Thebæorū agmina, vt ſculptæ in mœ-
niis Colonienſ. imagines circa monaſterium
D. Pantaleonis, & picturæ antiquæ, bæſilicæ
D. Gereonis teſtantur. Qui omnes videbantur
ciuitatem & portas roſcis crucibus conſigna-
re, & contra hoſtium vim ac potentiam præ-
munire. Quo miraculo territi hoſtes ac de ob-
tinenda ciuitate deſperantes, obſidionem ſol-
uerunt, temerarium exiſtimantes cum gigan-
tibus θεομαχησιν, ac ipſos diuos diuorumq; pa-
trociniiſ munitos, inanibus præliis lacceſſere.
In

LIBER IIII.

429

In huius diuinæ protectionis perpetuam memoriam, & iugem gratiarum actionem, Amplissimus Senatus in clytæ ciuitatis Colonien-
 sis quotannis ipso sanctorum Maurorum fe-
 sto, quod 15. Octobris celebratur, tredecim
 grandes cereos donat Basilicæ D. Gereonis,
 qui in crypta eiusdem Basilicæ, vbi SS. Mau-
 rorum ac Thebæorum corpora requiescunt,
 tunc per dies aliquot lucere conspiciuntur.

*Ex lib. 2. Machabæorum cap. vlt. Iudas Machabæus
 contra Nicanoris amplissimum exercitum cum
 paucis dimicaturus, vidit Oniam Pontificem orare
 pro populo Iudæorum, & deinde Ieremiam gladi-
 um sibi porrigentem, quo deiectus esset aduersa-
 rios.*

CAP. XXIII.

Nicanor cum summa superbia erectus,
 cogitaret commune trophæum statuere
 de Iuda: Machabæus interim confidebat
 semper cum omni spe auxilium sibi à Deo ad-
 futurum, & hortabatur suos ne formidarent
 ad aduentum nationum, sed in mente habe-
 rent adiutoria sibi facta de cælo, & nunc spe-
 rant ab omnipotente sibi adfuturam victo-
 riam. Et allocutus eos de lege & Prophetis ad-
 monens etiam certamina quæ fecerant prius,
 promptiores constituit eos. Et ita animis eorū
 erectis, simul ostendebat gentium fallaciam &
 iuramentorum præuaricationem. Singulos
 autem illorum armavit non clypei & hastæ
 munij

munitione, sed sermonibus optimis & exhortationibus, exposito digno fide somnio, per quod vniuersos lætificauit. Erat autem huiusmodi visus: Oniam, qui fuerat summus sacerdos, virum bonum & benignum, verecundū visu, modestum moribus, & eloquio decorū, & qui à puero in virtutibus exercitatus sit, manus protendētem, orare pro omni populo Iudæorum. Post hoc apparuisse & alium virum ætate & gloria mirabilem, & magni decoris habitudinem circa illum. Respondentem verò Oniam dixisse: Hic est fratrum amator & populi Israel: hic est qui multum orat pro populo & vniuersa sancta ciuitate, Ieremias Propheta Dei. Extendisse autem Ieremiam dexteram, & dedisse Iudæ gladium aureum, dicentem: Accipe sanctum gladium manus à Deo, in quo deiciēs aduersarios populi mei Israel. Exhortati itaque Iudæ sermonibus bonis valde, de quibus extolli posset impetus, & animi iuuenum confortari, statuerunt dimicare & conflagere fortiter, vt virtus de negotiis iudicaret: eò quòd ciuitas sancta & templum periclitarentur. Erat enim pro vxoribus & filiis, itemque pro fratribus & cognatis minor sollicitudo, maximus verò & primus pro sanctitate timor erat templi, sed & eos qui in ciuitate erant, non minima sollicitudo habebat pro his, qui congressuri erant. Et cum iam omnes sperarent iudicium futurum, hostesq; ad-

essent,
equi
fide
& a
tu
pro
nor
ut i
ten
mi
&
och
egl
no
chi
un
no
&
cu
gr
De
no
De
&
no
me
on
cep
an
Ni

essent, atque exercitus erat ordinatus, bestig
equitesque opportuno in loco compositi, con
siderans Machabeus aduentum multitudinis,
& apparatus varium armorum, ac ferocita
tum bestiarum, extendens manus in caelum,
prodigia facientem Dominum inuocauit, qui
non secundum armorum potentiam, sed pro
ut ipsi placet, dat dignis victoriam. Dixit au
tem inuocans hoc modo: Tu Domine, qui
misti angelum tuum sub Ezechia rege Iudæ,
& interfecisti de castris Sennacherib centum
octoginta quinque millia, & nunc dominator
caelorum mitte angelum tuum bonum ante
nos, in timore & tremore magnitudinis bra
chij tui: vt metuât, qui cum blasphemia veni
unt aduersus sanctum populum tuum. Nica
nor autem, & qui cum ipso erant cum tubis
& canticis admonebant. Iudas verò & qui
cum eo erant, inuocato Deo, per orationes cõ
gressi sunt, manu quidem pugnantes, sed &
Dominum cordibus orantes, prostrauerunt
non minus triginta quinque millia, præsentia
Dei magnificè delectari. Cumque cessassent,
& cum gaudio redirent, cognouerunt Nica
norem ruisse cum armis suis. Facto itaque cla
more & perturbatione suscitata, patria voce
omnipotentem Dominum benedicebant. Præ
cepit autem Iudas, qui per omnia corpore &
animo mori pro ciuibus paratus erat, caput
Nicanoris & manum cum humero abscissam,
Ieroso-

Ierosolymam perferri. Quò cum peruenisset, conuocatis contribulibus & sacerdotibus ad altare accersijt, & eos, qui in arce erant, & osteso capite Nicanoris, & manu nepharia quã extenderat contra domum sanctum omnipotentis Dei, magnificè gloriatus est. Linguam etiã impij Nicanoris præcisam, iussit particulatim auibus dari, manum autem dementis contra templum suspendi. Omnes igitur celi benedixerunt Dominum, dicentes: Benedictus, qui locum suum incontaminatum serua-uit. Suspendit autem caput Nicanoris in summa arce, vt euidens esset & manifestum signum auxilij Dei. Itaque omnes communi consilio decreuerunt, nullo modo diem istum absque celebritate præterire: habere autem celebritatem annuam pridie Mardochei die.

Nicephor. Callist. li. 17. cap. 17. histor. Eccles. Chosroes Sergiopolim obsidente, innumerabiles propugnatores supra urbem apparent, quo cognito Chosroes obsidionem soluit.

CAP. XXIII.

NON absimile huic est, quod refert Nicephorus de ciuitate Sergiopoli, quam eum Chosroës rex Persarum obsideret, atque in redemptionem ciuitatis sacra templorum donaria ex pacto recepisset, tandem interrogauit, num præterea in vrbe quicquam reliquum esset. Adfuit ibi quædam verum dicere solitus: & Chosroë alia quædam pauca admodum in

vrbe

vrbe à ciuibus occultè asseruari renunciauit. Ac auri quidem vel argenti reliqui nihil esse, sed alterius longè præstantioris & Deo dicatæ materiæ, in qua ossa Sergij martyris asseruantur, vnam sublongam ex argento fabrefactam restare. Hoc vbi Chosroës audiuit, illicò exercitum omnem ad excindendam vrbe[m] ex castrorum munimentis eduxit. Confestim verò innumerabiles propugnatores supra vrbe[m] apparere, seq[ue] ad eandem defendendam parare, atque per muros vbique discurrere visi sunt. Porro vt hoc, qui ad hoc oppugnandum missi fuerant, viderunt è vestigio ad Chosroën reuersi, quum defensorum ciuitatis multitudinem, tum timorem suum qui eos exarmasset, stupefacti ei commemorarunt. Chosroës autè, vbi curiosè omnia scrutatus, valde paucos vel immaturæ vel expletæ ætatis homines in vrbe esse, robustis omnibus è medio sublati comperit, rem eam sublimioris alicuius potestatis, & martyris præcipuè esse suspicatus est. Ac timore correptus, Christianamque religionem magnoperè admiratus, statim obsidionem soluit, atque in ditionem suam reuersus est. Fama verò obtinet, Chosroën istum paulò ante obitum, sacris nostris initiatum, atque ad diuinum lauacrum admissum esse. Non absimile est, quod Syrorum castris legimus 4. Reg. 7. in quibus cum diuinitus audiretur sonitus curruum & equorum exercitus

428 COLLATION. SACRAR.
tus plurimi, dixerunt ad inuicem Syri: Ecce
mercede conduxit aduersum nos. Rex Israel
reges Gethæorum & Aegyptiorum, & vene-
runt super nos, surrexerunt ergo & fuge-
runt in tenebris, & dereliquerunt tentoria sua,
& equos & asinos in castris, fugeruntque, ani-
mas tantum suas saluare cupientes.

*Procopius lib. 1. de bello Gothorum. De D. Petro A-
postolo, qui maiorum Romanorum partem iuen-
dam suscipiens, ab hostium impetu liberam conser-
uauit.*

CAP. XXV.

GOthis Romam obsidentibus, apud por-
tam Pincianam proximi muri pars que-
dam lapidum laxata iam pridem compage, se-
iuncta spectatur, non tantum à solo, sed à me-
dio ad summum fastidium scissa: nec sanè col-
lapsa, nec aliàs resoluta, sed vtrinque sic incli-
nauit, vt cetero muro extrinsecus partim pro-
minentior esse appareat, partim retractior.
Hanc muri partem cum demoliri tunc pri-
mum Belisarius niteretur, & iterato adificare
cepisset, obstitere Romani, Petrum Aposto-
lum pro indubitato se comperisse asseuerantes,
eius loci tuendi pollicitum curam se susceptu-
rum. Quod utique Romanis ex voto succes-
sit, quandoquidem nec eo die, quo per Gothos
sunt moenia oppugnata, nec per omne id tem-
pus, quo urbem obsederat Barbari, hostilis vis
vlla ad hunc locum peruenit, nec planè vnquam
tumul.

emultuarum. Et sanè me admiratio subit, nec Romanis nec hostibus ipsis, in ea tam diutina urbis obsidione in memoriam venisse, muri hanc partem: quæ res cum miraculi postea loco sit habita, nec sarcire quidem in posterum quisquam, nec de integro restituere ausus est: sed ad hunc diem ea è regione seiunctus permanet murus.

Gregor. Turonen. lib. 2. cap. 5. historię Francorum. De Chunis in Gallias prorumpentibus, & quomodo Seruatius Tungrorum Episcopus precatus sit Deum, & SS. Apostolos, ne gentem illam Barbaram Gallias vestire permitteret.

CAP. XXVI.

CHunis in Gallias irruptionem meditantibus, erat apud Tungros oppidum Seruatius eximie sanctitatis Episcopus, qui vigilijs ac ieiunijs vacans, crebro lachrymarum imbre perfusus, Domini misericordiam precabatur, ne vnquam gentem hanc incredulam, seque semper indignam in Gallias venire permitteret. Sed sentiens per spiritum, pro delictis populi, sibi hoc non fuisse concessum, consilium cepit, vt expeteret urbem Romanam, scilicet, vt adiunctis sibi Apostolicæ virtutis patrocinis, quæ humiliter à Domino flagitabat, mereretur facilius obtinere. Accedens ergo ad beati Apostoli tumulum deprecabatur auxilium bonitatis eius, in multa abstinentia, maxima inedia se consumens, ita vt biduo tri-

430 COLLATION. SACRAR.
duoque sine vlllo cibo potuque maneret, nec
esset interuallum aliquod in quo ab oratione
cessaret. Cumque ibidem multorum dierum
spatia in tali afflictione moraretur, fertur hoc
à beato Apostolo accepisse responsum: Quid
me vir sanctissime inquietas? Ecce enim apud
Domini deliberationem prorsum sanctum est,
Chunos in Gallias aduenire, eosque maxima
tempestate debere depopulari. Nunc igitur
sume consilium, accelera velociter, ordina do-
mum tuam, sepulturam compone: require lin-
teamina munda. Ecce enim migrabis à corpo-
re, nec videbunt oculi tui mala, quæ facturi
sunt Chuni in Gallijs, sicut loeurus est Domi-
nus Deus noster. Hoc à sancto Apostolo Pon-
tifex responso suscepto, ita accelerat. Galli-
asque velociter repetit, veniensque ad urbem
Tungrorum, quæ erant necessaria sepulture se-
cum citius leuat: valeque dicēs clericis ac reli-
quis ciuibus vrbs denunciat cum fletu & la-
mentatione, quia non visuri essent vltra faciē
illius. At illi cum ciulatu magno & lachrymis
cum prosequentes, supplicabant humili prece
dicentes: Ne derelinquas nos pater sancte, ne
obliuiscaris nostri pastor bone. Sed cum cum
fletibus reuocare non possent, accepta benedi-
ctione cum osculis redierunt. Hic verò ad Tra-
iectensem urbem accedens, modica pulsatus
febre recessit à corpore. Ablatusq; à fidelibus,
iuxta ipsum aggerem publicum est sepultus.
Gregor.

Gregor. Turonens. lib. 2. cap. 6. historia Francorum,
quomodo B. Stephanus Protomartyr visus est a-
pud SS. Apostolos Petrum & Paulum intercede-
re pro vrbe Metensi, in qua reliquie S. Stephani
requiescunt.

CAP. XXVII.

CHuni à Pannonijs egressi, vt quidam fe-
runt, in ipsa sanctæ Paschæ vigilia, ad
Metensem urbem, reliqua depopulando, per-
ueniunt, tradentes urbem incendio, & popu-
lum in ore gladij trucidantes, ipsosque sacer-
dotes Domini ante sacrosancta altaria peti-
mentes. Nec remansit in ea locus inustus, præ-
ter oratorium B. Stephani primi martyris ac
Leuitæ. De quo oratorio, quæ à quibusdam
audiui, narrare non distuli. Aiunt enim prius-
quam hi hostes venirent, vidisse se vnum fi-
delem in visu quasi conferentem cum sanctis
Apostolis Petro ac Paulo, beatum Leuitam
Stephanum de hoc excidio, ac dicentem: Oro
Domini mei, vt non permittatis obtentu ve-
stro Metensem urbem ab inimicis exuri, qui
locus in ea est, in quo paruitatis meæ pigno-
ra continentur: sed potius sentiant populi
aliquid me posse cum Domino. Quod si tan-
tum facinus populi supercreuit, vt aliud fieri
non possit, nisi ciuitas tradatur incendio, sal-
tem vel hoc oratorium non cremetur. Cui illi
aiunt: Vade in pace dilectissime frater, oratori-
um tantum tuum carebit incendio. Pro vrbe
verò

432 COLLATION. SACRAR.
verò non obtinebimus, quia Dominicæ san-
ctiõnis super eam sententia iam processit: in-
ualuit enim peccatum populi, & calomni-
litie eorum ascendit coram Deo. id eò ciuitas
hæc cremabitur incendio. Vnde procul du-
bio est, quod horum obtentu vix vastata, o-
ratorium permansit illæsum.

*Gregorius Turonensis eodem libr. cap. 7. Quomodo
Aurelia ciuitas ab Atila & Hunnorum obsidio-
ne liberata sit per Anianum sanctissimum eiusdem
ciuitatis Episcopum, omnes obsessos ad orationem
hortantem.*

CAP. XXVIII.

ATila Hunnorum Rex à Metensi vi-
be egrediens, cum multas Galliarum ci-
uitates opprimeret, Aureliam aggreditur, &
amque maximo arictum impulsum nitur ex-
pugnare. Erat autem eo tempore beatissimus
Anianus in supradicta vix Episcopus, vir
eximia prudentiæ, ac laudabilis sanctitatis. cu-
ius virtutum gesta nobiscum fideliter retine-
tur. Cumque inclusi populi suo Pontifici
quid agerent acclamarent, ille filius in Deo
monet omnes in orationem prosterni, cum li-
chrymis præsens semper in necessitatibus Do-
mini auxilium implorare. Denique his vt præ-
ceperat, de pre cantibus, ait sacerdos: Adspice
de muro ciuitatis, si Dei miseratio iam succu-
rat. Suspiebatur enim per Domini miseri-
cordiam, Aërium aduenire, ad quem & An-
lat

latem abierat prius suspectus futuri. Adspicientes autem de muro, neminem viderunt. Et ille, Orate, inquit, fideliter, dominus enim liberabit vos hodie. Orantibus autem illis, ait: Adspicite iterum: Et cum adspexissent, neminem viderunt, qui ferret auxilium. Ait eis tertio: Si fideliter petitis, Dominus velociter adest. At illi cum fletu & ciulatu magno, Domini misericordiam implorabant. Exacta quoque oratione, tertio iuxta senis imperium adspicientes de muro, viderunt à longè quasi nebulam de terra consurgere. Quod renunciantes, ait sacerdos, Domini auxiliū est. Interea iam tremantibus ab impetu arietum muris, iamque ruitis, ecce Aërius & Theudo Gothorum rex, ac Thorismodus filius eius, cum exercitibus suis ad ciuitatem accurrunt, versumque hostem eiciunt, repelluntque. Itaque liberata obrentu beati antistitis ciuitate. Attilam fugant, qui Mauriacum campum adiens, se præcingit ad bellum. Quod hi audientes, se contra eum viriliter præparant.

Paulus diaconus lib. 4. cap. 5. De gestis Longobardorum. De Ariulfo, qui bellum contra Romanos gerens, B. Sabini martyris præsidio miraculosè adiutus est.

CAP. XXIX.

CVM Ariulfus bellum contra Romanos in Camerino gessisset, victoriamque paratam, requirere à suis hominibus cœpit: quis-

T

nam

nam vir ille fuisset, quē in prelio quod gesserat, tam strenuē pugnātem vidisset. Cui cum sui responderent, se illic nullum fortius bellātem quā ducem ipsum vidisse, ille ait: Certū multa per omnia me meliorem ibi alium vidi, qui quoties me aduersæ partis aliquis percutere voluit, me semper suo clypeo protexit. Cumque dux ipse prope Spoletum, vbi basilica beati martyris Sabini Episcopi sita est, in qua eiusdem venerabile corpus requiescit, aduenisset, interrogauit, cuius illa tam ampla domus esset. Responsumque est ei à viris fidelibus, Sabinum ibi martyrem requiescere, quod Christiani quoties in bello contra hostes in eorum præsidium haberent, ac cum propter eam in suum auxilium vocarēt. Ariulfus verò cum ad huc esset gentilis, ita respondit: Et potest fieri, vt homo mortuus aliquod viuētibz auxiliū præstet? Qui cum hoc dixisset, equo de sella ens, eandem basilicam conspecturus intrauit. Tunc aliis orantibus, ipse picturas eiusdem basilicæ mirari cœpit. Qui cum figuram beati martyris Sabini depictam conspexisset, motum cum iuramento affirmavit, talem omninō virum cum qui se in bello protegerat, formam habitumque habuisse. Tuncque intellectum est, beatum martyrem Sabinum, eidem in prelio adiutorium contulisse.

*Ioannes Nauclerus vol. 3. Chronicorum generatim
37. De Adimaro Podiensi Episcopo, qui expugnauit*

ea iam à Christianis vrbe Hierosolymitana, cum
 diu ante defunctus esset, visus est in sancta ciuita-
 te priusquam muros adscēdens, reliquos ad ingres-
 sum vrbis animauit.

CAP. XXX.

ANno Domini 1099. cum exercitus Chri-
 stianorum oppugnaret vrbe Hierosoly-
 mitanā, cumq; iam totum mensem circa mœ-
 nia vniuersus desudaret exercitus, die xi. men-
 sis Iulij, vno animo assultū faciūt, & cum vsq;
 ad horam diei 7. sine certa victoria anceps
 certamen esset, subitò virtus diuina aduepsit,
 quæ fidelium rebus iam desperatis consola-
 tionem attulit. Nam de monte Oliueti miles
 quidem armis accinctus fulgētibus, qui post-
 modum non comparuit, signum dabat no-
 stris legionibus, vt assultum iterarent: quo si-
 gno viso exhilaratur exercitus, & maiori ani-
 mo ad expugnationem vrbis redijt tanto fer-
 uore, vt qui fessi aut vulnerati, ante operam
 subtraxerant, nunc resumptis viribus, vltro se
 ingerent animosius. Obtenta paulò post vrbe
 cælis vniuersis hostibus, populus fidelium, de-
 positis armis in spiritu humilitatis, cum ge-
 mitu & lachrymis venerabilia loco singula
 perquirere coeperunt. Die verò captionis ci-
 uitatis, Dominus Adimarus Podiēsis Episco-
 pus, quondam legatus, qui apud Antiochiam
 vita decesserat, à multis in sancta visus est ci-
 uitate, ita vt multi fide digni asseruerint, super
 muros

muros ciuitatis primum omnium adscēdisse, & cæteros ad ingressum vr̄bis animasse: multi quoque alij, qui in via diuersis casibus occubuerunt, in dicta ciuitate apparuerunt, cum alijs loca venerabilia visitantes, in quo manifestè dabatur intelligi, quia etsi vita discesserant corporali, ad æternam tamen vocati beatitudinem, nō sunt fraudati desiderio suo, sed quod pio experiuerunt studio, pleno sunt consecuti affectu.

Ioan. Nauclerus loco citato. De Christianis in Antiochia obsessis, & per apparitionem B. Andreae, & lanceam Seruatoris Christi, præmissisq; ieiunio precibusq; & sacrificijs, mirabiliter rore celesti confortatis, & de hostibus triumphum referentibus.

CAP. XXXI.

Christiani circa idem tempus in ciuitate Antiochena grauissima premebantur obsidione, rerumque omnium penuria & fame. Dum igitur sic affligerentur, respexit eos Dominus, consolationemq; misit. Apparuit enim cuidam clerico B. Andreas, cui plurimū erat deuotus, commonens quatenus principibus nunciaret, vt lanceam qua Domini nostri latus erat perforatum, in Ecclesia beati Petri repositam perquirent, eique locum certis ostendebat indicijs. Quod cum fecisset, ipse ad eius suggestionem in loca effossa aliquantulum terra, lanceam, sicut clerico illi ostensum fuerat, inuenerunt. Hoc audiens populus,

pulus, tanquam de immiffa ei cælitus confolatione, ceperunt à fuis anxietatibus releuari, iterumque voto fe & iuramentis obligarunt, quod ab inuicem non difcederent, quoufque auctore Domino urbem fuæ reftituerent libertati.

Igitur præmiſſo ieiunio, & indifta die pugna, cum 24. diebus afflictione mirabili plurimum laboraſſent, præcedenti nocte dum arma equoſq; præparant, fomno locus non datur. Mane factò, circa crepuſculum ſacerdotes & miniſtri Domini per Eccleſias diuina celebrantes, populum antequàm ad prælium egrederetur, de peccatis ſuis prius humiliter confeſſum, corpore & ſanguine Domini munierunt: quo factò, tanta eis diuinitus infuſa eſt gratia, vt qui pridie lumina vix attollere poterant, nunc prodeuntes, victoriam ſibi promittere auſi ſunt, Epifcopi verò & ſacerdotes ſacris induti, populum benedicebant.

Itaq; ſummo diluculo 4. Kalen. Iulij, duodecim acies inſtruxerunt, quarum vltimam, quæ erat cæteris amplior, tenebat illuſtris princeps Boëmùdus. Accidit autem, vt egreſſis ros quidam ſuauiſſimus modicus tamen; ſed gratiſſimus deſcenderit, quaſi in eo benedictionem & gratiam ſuã videretur infuſiſſe Dominus. Mirabile diſtu, quicumque eo imbre conſperſus eſt, tantum concepit animum, vt nihil laboris, nihil moleſtiæ in tota illa expedi-

440 COLLATION. SACRAR.
peditione esse videretur, idem in equis fertur
apparuisse.

Intercà hostes accepto nostrorum ab vrbe
egressu, acies instruunt, ventū est ad pugnam,
primæ tres acies nostrorum, viriliter in hostes
irruunt, sequentes aliæ non minus, præceden-
te lancea Domini cum sacerdotibus, pugna-
tum est illo die acerrimè, tandem hostes, dis-
solutis cuneis vertebantur in fugam. Corbana
autem videns suas dissolutas acies, & ipsa fu-
ga elapsus, saluti suæ consuluit, eadem in ho-
stibus factâ, omnes scriptores in centum mil-
lia referunt. Consummato itaque prælio, no-
stri ad castra hostium redeunt: Vbi tantam re-
rum reperiunt opulentiam, tantas Orientali-
um diuitiarum copias, vt iam auri, argenti, gé-
nitum neque numerus esset, neque mensura,
equorum etiam & armentorum, annonæ quo-
que & victualium reperta est tanta abundan-
tia, vt iam nescirent quid eligerent, hac potiti
sunt victoria anno Dom. 1098, 28. Iunij.

Reuersi in urbem læti ouantesque duces,
Ammuratus arcis præfectus, Christianus est
factus, deditioe arcis facta, idq; solum in fa-
cienda dedicatione est pactus, vt qui ex cohore
sua fidem Christi nolent suscipere, cum re-
bus suis abire permitterentur.

*Gregorius Episcopus Turonen. in vita S. Iulij Aru-
mensis Episcopi, in lib. de vita Patrum, cap. 2, habet*

tar in Tomis Lauren. Suij 7. Iulij. Quomodo ipse
 Gregorius Tironensis adhuc puer, liberatus sit à
 febre per S. Illidium.

CAP. XXXII.

TEmpore, quo Gallus Episcopus Auernā
 regebat Ecclesiam, horum scriptor in a-
 dolescentia degens, grauiter ægrotabat: & hic
 ab eo plerumq; dilectione vnica visitabatur,
 eò quòd patruus eius esset. Erat autem valetu-
 do cum nimia stomachi pituita, ac febre va-
 lida. Interea aduenit paruulo desiderium, &
 credo inspirante Deo, vt ad beati Illidij basi-
 licam deportaretur, illatusq; manus puero-
 rum, ad eius tumultum fusa oratione cum la-
 chrymis, leuiorem se sensit esse, quàm vene-
 rat. Sed reuersus domum, iterum à febre cor-
 rumpitur. Quadã verò die cum grauius agere cœ-
 pisset, eumque febris asperior solito aggraua-
 ret, & vtrum euaderet, admodum dubitare-
 tur, accedens genitrix eius, ait ad eum: Mœstū
 hodie, dulcis nate, sum habitura diem, cum te
 talis deficiat febris. Cui ille, Nihil, inquit,
 prorsus, obsecro, contristeris, sed ad sepulchrū
 me remitte beati Illidij Pontificis: credo e-
 nim firmiter fore, vt virtus eius & tibi læti-
 tiam, & mihi tribuat sospitatem. Tunc sancti
 deportatus ad tumultum, orationem fundit,
 spondens prostratus spontè, si eum antistitis
 sui virtus ab hoc contagio liberaret, cleri-
 cum se futurum: nec prorsus moraretur, si
 T 4 depre-

442 COLLATION. SACRAR.

deprecatio obtineret effectum. Hæc effatus, sensit protinus discedere febrem: vocatoque puero, domum se reportari deposcit. Cumque in recubitu, vbi tunc sui epulabantur, fuisset illatus, erumpente è naribus sanguinis copia, febris simul cruorque defluxit. Quod meritis beati Confessoris præstitum, habetur probatum. Sed & nuper venerandi Comitis seruus, eum in diuturna cæcitate consideret celebratis vigilijs, sanus abscessit.

D. Ioannes Chrysof. in sermone de veneratione cæthearum, & gladij principis Apostolorum Petri, habetur Tom. 4. Kalend. Augusti. Laurent. Suriij. ex Simeone Metaphrasse.

CAP. XXXIII.

Petrus Apostolorum firmamentum & sacratus cælorum magister, arcanorum interpres, nutantium confirmator, lapsos erigens, firmos conseruans, pœnitentiæ dux ardentissimus: Petrus denique magnum illud orbis terrarum miraculum: Ecclesiæ iactatio, discipulorum decus, & eorum, qui rectè sentiunt, ornamentum, Theologorum pulchritudo, Christi os, mēs cælestis, Trinitatis purissimum tabernaculum, lapsorum reconciliator, honestè viuentium ductor, rectè currentium propugnator, omni cælesti & humana laude, omni præconio dignissimus. Cuius si ymbra & lintei morbos profugabant, certè cathenæ, quæ venerandum Apostoli corpus attigerūt,

(A. 5.)

(*11. 5.*) quanto propiorem tactum habuerūt, tantò abundantiorē miraculorū vim participarunt: cathenæ, inquā, illæ omninò venerandæ ac preciosæ, quæ Apostolicum illud ac beatum corpus colligarunt, quæ manus illas miraculorum effectricis adstrinxerunt, quæ diuina gratia ab ipsis repletæ sunt, ex quibus miracula abundè scaturiunt, quæ ægrotos homines à morbis liberant, quæ homines illos sanctos efficiunt, qui cum fide ad eas accedunt: à quibus animarum maculæ mystico quodam modo expurgantur, & morbidę influentię reprimuntur, quæ denique in æream celsitatē extensæ, & vsque ad cælos ipsos perueniētes, à Domino illo & diuino solio, tanquam ab anchora quadam, extenduntur. Has cathenas potentiarum, quæ à Deo ipso defecerunt, princeps exhorruit, & nūc etiam exhorret, ac multo cum timore illas subterfugiens comprimitur. Has ærea spirituum multitudo metuens, ac tremens, iaculisque inde immixtis percussa, longius profugatur. Non enim ferre potest spiritus sancti gratiam, has ipsas cathenas obumbrantem, neq; scintillas ex diuino illarum igne exsiliētes sustinet: sed ab ipsis incenditur atque comburitur. Has composuit Dei patris verbum, eiusdem æternitatis & principij particeps, vt eius de Deo confessionis præmium essent. Illas ignitas reddidit carbo ille, ab Esaia visus, (*Esaia. 6.*) & ad Deum intuendum efficacissimus.

444 COLLATION. SACRAR.
cissimus. Spiritus sanctus paracletus suo affa-
tu ignem, è carbone exsiliemem, ad opus perfici-
endum maximè idoneum reddidit. Quam-
obrem licet ferreæ sint naturæ, diuina tamen
gratia & potentia plenæ sunt. Ab his dæmo-
num prauis spiritus illigati enecantur. Ab his
princeps mundi huius pertractus, captius du-
citur, à fidelibus hominibus illuditur, hoc est
ab iis, qui antea peccatorum laqueis constri-
cti, soluti & liberati sunt, & mortis retibus an-
tea circumdati, ad vitam transferunt. Hæ diui-
næ hereditatis terminos cingentes, & vndiq;
munientes, faciunt ne ab hostibus expugnari
possint. Eadem Christianorum vertices coro-
nantes, ab illorum hostium insidiis, qui corpo-
reis oculis non cernuntur, intactos seruant.
Nam etsi à malignis hominibus pro tormen-
torum genere aduersus Apostolum sunt adhi-
bitæ, tamen ad eos propellendos, qui malum
aliquod inferre volunt, idoneæ sunt effectæ,
non magis cruciantes, quàm venerandum il-
lud Apostoli corpus vndique seruantes ac mu-
nientes. His cathenis Apostolus ornabatur, his
exultans ac gestiens se oblectabat, & tanquam
regalem aliquem ornatum circumferens, ani-
mo exultabat, Has & pœnæ instrumentum
cognoscebat, & coronæ multæ conciliatrices
existimabat. His & nunc sanctissima, omnique
ex parte incorrupta ac pura Christi sponsa Ec-
clesia, tanquam splendido monili, & aureo
quodam

quodam ornatu induta, veluti corona quadam ex intactis floribus contexta, decorata est, & ad dexteram sui sponsi partem assistit. Has, inquam cathenas & nos copiosissimus Christi populus hodierno die amplexamur. Has reuerenter veneramur & colimus, & pro animarum emendatione habemus. His enim sensum & membrum mouentes, illarum sanctitate implemur, & per mentis intelligentiam sancti spiritus gratiam in animos ipsos admittimus. Deceret tamen, deceret non solum cathenas, quæ manus illas adstrinxerunt magnoperè venerari, sed indicia omnia, ad quæ Apostoli membra accesserunt, singulatim amplecti ac reuereri, & in illis singulis diem festum ac pænegyrum celebrare.

Consentaneum & illud fuit eius prouidentia, & in nos benignitati, pro quibus laborauit, & quotidie certamina & pugnas subiit, propter quos cathenarum pondere adstrictus fuit, & crucis mortem libenter suscepit. Consentaneum, inquam, fuit seipsum his, qui per eum Christo crediderunt, distribuere atque impartiri: & veteri quidem Romæ venerandi sui corporis depositionem ac sepulturam largiti. Huic autem regali & nouæ vrbi eorum, quæ passus est, symbola atque insignia relinquere, & sacratissimi corporis loco, suauissimarum cathenarum munere urbem hanc efficeret. Quas cathenas qui in eandem præclaram

446 COLLATION. SACRAR.
vibem venisse crediderit, non aberrabit, neq;
aliquid Deo & veritati contrariū crediderit:
Verus quidem sermo & libris ipsis conscri-
ptus ad nos vsque peruenit, non longè ab He-
rodis Tetrarchæ regia Petrum Apostolum in
carcere, sed in propinquo quodam loco mili-
taribus cohortibus obseruatam. Nam illi me-
tuebant, ne amplius ipse ab aliquibus solueretur
è vinculis, & miraculum fuisse videretur.
Illic igitur seruabatur, vt tum propter regalis
palatii vicinitatem, tum ob militum custodi-
as & cathenas, quibus ipse erat cōstrictus, nul-
lam effugiendi facultatem haberet. Quoniam
verò multi ex ijs, qui Petri Apostoli opera
Christo crediderant, in regia illa erant, atq; il-
lic viuebant, & regis ipsius ministeria obeun-
tes, suam in Christum & eius Apostolum be-
neuolentiam in animis occultam seruabant,
cum admirabili illo modo Apostoli Pet. libe-
ratio per angeli presentiam allata est, & Apo-
stolus ipse per portam exiit, quæ ad vibem du-
cebat, cathenas illas in carcere derelictas, ipsi
Herodis ministri; quibus diuinæ cognitionis
lumen effulserat, clam sustulerunt, & apud se
ipso velut thesaurum quendam eas conserua-
runt. Quod verò à patre suo, vt dicitur, tradi-
tum, & de cathenis illis narratū sibi quisq; ac-
ceperat, posteris suis deinceps tradebat, & tu-
to in loco cathenas illas occultas seruabat,
quoad & Iudaica natio bello deuicta, captisq;
Hiero

Hierosolymis ad nihilum redacta est, & superstitiosæ idolatriæ cœcitate & errore sublato, Romanorum sceptrâ ad Imperatores, qui Christi fidē sequebântur, trāsata sunt. Quibus Christo & Apostolorū facta omni tēpore prosequi studētibus, hæc etiam Petri Apostoli cathena manifesta facta est, & ab illis ad urbem hanc regiam translata, in Apostoli Petri sacro templo iure optimo reposita est: quam ut eius ipsius miraculorum effectricem, & veneramur & amplectimur: hanc enim videntes, illum ipsum mente inspicimus: hanc tangentes, illū à nobis tangi existimamus. Sed quidnam gladius? Neque enim hic despiciendus, quoniam & ipse Apostolica manu eductus, totam sancti spiritus gratiam ac diuitias illinc atraxit. (*Matt. 26.*) Sequitur paulò post in eodem sermone.

Hunc gladium Petrus possidens, secum & in prædicatione afferebat, tum ut sicubi opus esset, illo uteretur, tum vel maximè, ut ipsum videns, ad magistri admonitionem memoria tenendam reuocaretur, & eo modo tempus illud, quo IESVS crucem passus est, & ea quæ postea secuta sunt, secum cogitaret, inuidiam scilicet, odium, insidias, proditionem, iniustū iudicium, iniustiore[m] mortis sententiã: Crucem, sepulturam, & reliqua omnia, quæ homicidæ Iudæi facere ausi sunt. Hæc cum gladium illum Apostolus videret, contemplabatur, hæc

448 COLLATION. SACRAR
assiduè animo reuoluebat: hæc secū repectens,
meditabatur, gladio ipso memoriam sugge-
rente, & ad prædicationem exsequendam illi
alacriorem efficiente. Hoc gladio & ad omne
periculū pro Christo subeundum armabatur.
Apostolus, & ad pericula omnia suscipienda,
tum vel maximè ad sacras illas cathenas indu-
endas, & iniquorum hominum carcerem ha-
bitandum: denique ad crucis martyrium sub-
eundum firmior ac promptior effectus est.
Quamobrem hic gladius, vt res quædam præ-
ciosa, & omninò veneranda, Apostolicæque
manibus deferuens, ac eas tangens, eodem ho-
nore & veneratione, qua & cathene ipse in re-
gali palatio, vbi Apostolo Petro sacrum tem-
plum erectum est, velut sacratus quidam &
cælestis thesaurus, in intimo loco repositus
seruatur, vt scimus, qui fidelibus Imperatori-
bus, & fidelium virorum multitudini ad san-
ctitatem proponi solet. Cælestem enim gra-
tiam confert, variarum curationum copiam
suppeditat, sui cultores salubriter custodit, se-
que amplectentes erigit, animas ipsorum cle-
uans. Quod si breuis & informis videtur gla-
dius ille, non est propterea dispiciendus. A-
postolicam enim miraculorum vim & poten-
tiam secum continet. Nam hunc Apostolus,
vt potentis Dei frameam possedit, & vt anci-
pitem gladium cognouit. Sic & alia Aposto-
licæ vestes atque indumenta, multa illa quid-
dem

dem vilia sunt & abiecta: sed quis eorum decorum & magnificentiam, quæ mente comprehenditur, inspexeris, diuina & cælesti gratia repleta esse, & Apostolicis miraculis nihil inferiora inueniet. Sed perinde valet cum quis hæc recordatur, ac si Apostolum inuocet. Ego & carcerem ipsum in quo Apostolus custoditus est, omni præconio dignum censeo, quippè qui omni veneratione dignus est: dignus enim fuit, qui tantum sanctitatis domicilium intra se reciperet. Ego & solum illud, in quo decubuit, & vinculus dormiuit, sanctitate decorum existimo & Apostolica gratia refertum.

Sed dubitat aliquis, num hæc ita se habeant: neque hæc tanti esse credit, vt gratiam illam, quæ in Apostolo fuit, participarint. Persuadeat huic umbra ipsa & semicinctia: (*Act. 5. Act. 19.*) quorum illa quidem ex corporis oppositione ad Solis lucem composita, & ab Apostolorum principis tactu longè distans: hæc autem à Pauli corpore delata, & diuinam ex illo gratiam participantia, pari & miraculorum effectrici potentia repleta sunt: quod quæ admirabilius est, per secundam participationis consecutionem, & gratiarum translationem, sibi adherentibus impertita, eandem miraculorum potentiam, & nihilo minorem abundè suppeditant. Considerandum igitur est, si quibus gratiâ impertita est, ea talia sunt: qualis

qualis nam is est, qui vim illam impartit?
Ac si participantes res, talium miraculorum
gratiam præbent: quantum existimare oportet
cum esse, à quo hæc impertita sunt: Maius
enim est istud, per quod fit, quam in quo
efficitur: ut causa maior est eo, cuius est causa,
cùm superiorē & digniorem gradū cōtineat.

Si quis autem mihi daret, ut & sandalia
& vestes, quibus ab Angelo se iudere iussus
est, ipse videre possem, illa certè apertis vlnis
exciperem atque amplecterer, & ut cælestē
donum in cordis mei penetrabilibus cōderem.
Hunc igitur sacratum gladium cum sacris &
Apostolicis cathenis cōnectētes, Petrū ipsum
mente inspicere nobis videmur: & viraq; tā-
gentes, Apostolū à nobis tangi existimamus,
neque vllō modo ambigimus, eò quòd hæc
loco ab Apostolo ipso disiuncta sunt: sed &
hæc, & illum mente formantes, & per fidem
ipsam in vnum copulantes, illum videre nos
credimus: atque illum cogitantes, hæc, quæ il-
lius fuerunt videre nos arbitramur. Itaque
non omninò ipsius gratiarum expertes, con-
stituti sumus. Nam etsi in veteri vrbe Roma
diuersatur per corporis sepulturam, quæ vrbs
illa sortita est: non tamen à nobis ipsis abesse
vult, quod pertinet ad illius gladium & cathe-
nas. Adest enim & apud nos, qui partem hanc
ut totum corpus continentes, ab eius coniun-
ctione non separamur: sed cum vna eademq;
fit

fit gratia, quæ per eius corpus, catenas, vestes
& gladiū miracula operatur: nemo dubitauit,
quin præsens sit in singulis, perfectus atq;
integer, & iis, qui cum fide accedunt, & hæc
amplectuntur, pro diuino eorū desiderio atq;
ardore mercedem remetiatur. Hic & vnus est,
& multis impertitus, non imminuitur: quin et-
iam totus in se manens, omnem & eandem
vim ostendit: & quamuis eorum, quæ passus
est, symbolis non in vno, sed in multis locis di-
uisus sit: idem tamen est: qui in Apostolica Ec-
clesia prodigia & miracula ingentia perficit.
Ita nihil ex ijs, quæ in summo illo Apostolo
insunt, inane est, & actionis expers, nihil glo-
ria & diuinis miraculis vacuum.

Tu virò ô Petre, Christi Ecclesiæ petra &
firmamentum, summe Apostolorum vertex,
qui verus & ardens fuisti Christi discipulus:
qui præter cæteros orationis libertate apud
eum vsus es, viui Dei filium illum prædicado,
cuius manibus regni cælorum clauis tibi tra-
ditæ sunt, vt quæ à te in terra ligata aut soluta
essent, eadem ligarentur & soluerentur in cæ-
lis: (Matth. 16.) qui Christum Deum & hominẽ
fuisse clarissima voce prædicasti: qui ex cir-
cuncisione, quæ in lege præcipitur, ad præpu-
tium diuinæ fidei cognitionem transtulisti:
qui propter Christum omnia dereliquisti, v-
num illum pro omnibus diuitiis possidere cu-
piscas, à quo & mortis, & vitæ afferendæ pote-
statem

statem accepisti, cui Deus caeleste mysterium
 reuelauit: qui columna quaedam es è terra us-
 que ad caelos extensa, eos ducens, qui ad man-
 siones illas festinant, qui rudis & inscius arti-
 ficiosam Græcorum orationem expugnasti,
 qui diuino spiritu loquens, & verbo tantū ge-
 tes ipsas in ea conuertens, quæ uoluisti, acerbā
 illam crucifixionē sustinuisti, ut nulla in re à
 magistri cruciatibus distares, qui cathenas has
 instar scelerati alicuius hominis perulisti, &
 curationum fontem illas reddidisti: tu qua-
 so, adesto hodie misertus nostri, & hoc in lo-
 co spiritu uersare. Adsis huic templo miracu-
 lorum promptuario, quod sancta nominis tui
 appellatione præcipue honoratur: in quo ue-
 nerandas cathenas tuas, ut thesaurū quædam,
 reponi uoluisti, in quo has ipsas, ut preciosis-
 simas res, secundas esse iudicasti, ubi cathe-
 næ ipsæ propositæ, & ab omnibus Christi fi-
 dem colentibus inspectæ, miraculorum deri-
 uationes non corporeis oculis, sed mente ipsa
 perceptas, abundè à te ipso petentibus suppe-
 ditant. His cathenis nostrarum animarum vul-
 nera, quaeso, liges. His tumores & inflationes,
 à delictis illatas, reseces, & diuinis medica-
 mentis eas cures. His ut scuto bonæ uoluntatis,
 Christi gregem coronas. His barbaros ipsos
 deuincias, captiuos ducas, & ciuitati te vene-
 ranti hostiles illorum exuias conferas. Om-
 nium maximè pium & fidelissimum Impera-
 torem

tozem nostrum, pro telis militaribus, his ca-
 thenis armes, munias, custodias, victorijs, tro-
 phæis coronas, hostibus terribilē, & subiectis
 benignum atque optabilem facias: vt pace fru-
 entes sub eius regno simus, & ab eo gubernati,
 tranquillam & quietem vitam ducamus, veri
 Dei nostri gloriam celebrantes, quem tu in
 omni re gloriosè & magnificè celebraſti, quā-
 doquidem conuenit omnis honor & adoratio
 æterno patri, cognato filio, & eiusdem sub-
 ſtantia participi ſpiritui ſancto, nunc & ſem-
 per, & in ſæcula ſæculorum Amen.

*Nicephorus Calliſtus Eccleſ. hiſtor. lib. 15. cap. 3. De
 miraculis ad ſepulchrum S. Euphemie, & oleo in
 vna eius mirifico & ἀλιξιφαρμάκω, odoreque
 ad monumentum eius ſuauiſimo.*

CAP. XXXIIII.

Nicephorus cum lib. 15. cap. 3. magnificen-
 tiam & amœnitatem baſilicæ in hono-
 rem S. Euphemie martyris apud Chalcedonē
 erectæ diligenter expoſuiſſet, mox ſubiungit.
 Cæterum quæ olim ſemper martyr iſtic edi-
 derit miracula, Chriſtianis omnibus conſtat.
 Loci namque eius perſæpe Episcopū, in ſom-
 nis ſeſe ei exhibens, aut alium etiam quempi-
 am præclare vitam agentem, obiter templū
 eius ingreſſum, vt miraculorum talium fru-
 ctum perciperent, eſt cohortata. Quod vbi
 in vrbe Conſtantinopolitana innotuit, vni-
 uerſæ eò populi turbæ ſunt profectæ: ipſe etiā
 Impe-

Imperator, & qui sacras Ecclesiarum habenas regunt, quique honores & magistratus alios in repub. gerunt, vt quæ ibi perageretur, viderent Atq; etiam inspectatibus omnibus, Episcopus Constantinopolitanus cum sacerdotibus suis templum id, vbi martyris eius corpus repositum est, visit. In tumuli læuo latere fenestella quædam admiranda est, operculo, quam maximè obfirmata, per quod ferretamentum longiusculum, cui in extrema parte spongia alligata esset, immittebant, spongiam quæ ipsam in sacrosanctis martyris reliquiis obuolutam, sanguineq; & guttis cruore illius delibutis refertam, extrahebant. Hæc vbi plebs conspexit, homines statim in terram inclinati, vociferatione maxima Deum honorabant, miraculoq; eo stupefacti manus sustollebant. Tantus autem inde profluxit vbertim humor, vt non solum Imperatores & Episcopi, populusq; qui ibi congregari solitus erat, affatim perfruerentur, verum etiam quocumque quiuisset locorum de eo aliquid secum auferret. Neque guttæ tempore ipso defecere, neque diuinus ille sanguis aliqua ex parte mutatus est, sed is semper colorem suum summè rubrum conseruauit. Facta hæc non certo aliquo temporis curriculo, sed pro eo atque Episcopi ipsius vitæ morumque sanctitas ferret. Sic enim fertur, quum is, qui Ecclesiam gubernaret, præclarè viueret,

ret, & virtute exornatus esset, frequentius miraculum, hoc exhibitum fuisse. Quum autem antistes sacrorum talis non esset, rarius eam rem tam admirandam, nec tam facile à martyre processisse. Hoc sic factum esse noui. Cæterum quod neque dies, neque tempus vllum intercipit, sed perpetuo omnibus fidelibus simul & infidelibus affluit & accidit, id nunc dicam. Si quis in sacrarium id, vbi tumulus & sanctæ martyris reliquiæ perinde atque thesaurus nunc repositæ sunt, veniat, odor immensus & naturæ captum odoresque omnes, quos ars humana conficit, supergrediens, ad eum perfertur. Eum siquidem, qui ex prato versicolore colligitur, longè superat: neque alicui eorum similis est, qui ex benevolentissimis rebus profluit. Tum autem neque ei par est, quem vnguentarius odoribus suauibus ad certum modum temperatis miscet: verum multis modis, qui inde redditur præstantior est, vim & potestatem eius à qua redundat, declarans.

Helinandus in historia martyrij S. Gereonis & aliorum Thebeorum martyrum: quæ habetur in tom. Lauren. Surij 10. Octob. De S. Evergisto Episcopo Colonien. qui accedens ad memoriam S. Gereonis, & sociorum eius, dolore capi: & liberatus est.

CAP. XXXV.

Sanctus Maternus Treuironum Episcopus Agrippinæ Colonie Ecclesiam primus pastor

456 COLLATION. SACRAR.
stor dignis gubernaculis rexit, cuius vitam
multis claruisse virtutibus, gestorum eius scri-
pta commemorant. Huius sedis antistes no-
bis cognitorum tertius S. Seuerini Confesso-
ris Christi successor, nomine Euergisus, qua-
dam die dum capitis dolore nimium crucia-
tus, ad memoriam beatorum martyrum Ge-
reonis & sociorum eius oratum accederet, &
adhuc sancti illius thesauri iudicium, fasti-
gium nullū excelleret, versiculum in laudem
sanctorum dici solitum, Exsultabunt sancti in
gloria, ingrediens Ecclesiam inchoauit: cui
protinus ex illo venerabili sanctorum adyto
responsus est, Lætabuntur in cubilibus suis.
Quod cum Pontifex stupefactus audiret, lau-
dem Deo repente cum omnibus, qui aderant
conclamauit: & appropians, de loci ipsius pul-
uere capiti suo salutare remedium appoluit,
& consignato cum summa reuerentia loco,
recessit.

*De eodem Euergiso Episcopo Colonienſi ex Gregorio
Turonens. li. 1. De gloria martyrum cap. 62. quo ex
loco patet antiquitas basilicæ D. Gereonis Colonienſis.*

CAP. XXXVI.

EST apud Agrippinensem urbē basilica,
in qua dicuntur quinquaginta viri ex illa
legione sacra Thebæorum pro Christi nomi-
ne martyrium consummasse. Et quia admi-
rabili opere ex musino quodam modo deau-
rata resplendet, Sanctos aureos ipsam basili-
cam

cam incolæ vocitare consueverunt. Quodam
 autem tempore Euergilli Episcopi, qui tunc
 huius vrbis erat antistes, capitis medietas, va-
 lidis doloribus quatiebatur (erat autem tunc
 temporis in vlla oppido proxima) quo dolo-
 re, vt diximus valde attenuatus, misit diaco-
 nem suum ad sanctorum basilicam. Et quia
 in ipsius templi medio puteus esse dicitur, in
 quo sancti post martyrium pariter sunt conie-
 cti, collectum exinde puluerem, detulit sa-
 cerdoti: Verum vbi exinde caput attigit, ex-
 templo dolor omnis exemptus est. Hæc ille.
 Porro huius operis Musini, quo basilica D. Ge-
 reonis aliquando exornata resplenduit, reli-
 quæ & fragmenta conspiciuntur in crypta
 eiusdem basilicæ in pauimento sacelli D. Io-
 annis Euangelistæ, itemq; è regione in sacello
 D. Martini, & iuxta summum eiusdem cryptæ
 altare in pauimento. Numerus verò martyru
 Thebæorum in eadem basilica requiescentiu,
 creditur esse 318. Præterea SS. Maurorum 360.
 sicuti habet inscriptio basilicæ, & cantica Ec-
 clesiastica diocesis Colonien.

Thomas à Campirato in libro Apum, & reperitur in
 libro peruerso M. S. quem venerabilis prior Car-
 thuse Colonienfis nobis communicauit. De S. Vrsu-
 la & sodalibus eius quàm benigne suffragentur il-
 lis in morte, qui viuentes ipsas pio honore & cultu
 prosequuntur,

S. A. P.

BRuxella vrbs est magna & nobilis Brabantia. In hac hospitale est pauperum practica charitatis & religione præclarum. In isto soror quædam fuit multo labore fatigata, quæ graui infirmitate detenta, humanis rebus exempta est. Cumque ab hora diei tertie vsque post vesperras mortua iacuisset, reuiuere subitò, & erexit se, conuocatisque sororibus, & omnibus, qui præsentibus erant, dixit: Virgineam illum exercitiũ Colonien. viuens quotidie venerata sum, & earum precibus nunc ab expiatorijs pœnis liberata, & ab hoc ad vitam redire compulsã sum, vt omnibus earum memoriam dignè habere affutura in morte suffragia nunciarem, dummodo è vita tales exeant, quibus oratio suffragari possit. In hoc testimonio reddo spiritum iterato. Atque ita denuò defuncta quieuit. Simile quiddam à valdè fidedignis referri crebrò audiui de quodam viro, qui dum deuotius Deo seruire inciperet, quotidie Ecclesiam sanctarum vnde centum millium virginum frequentabat, precatione illuc suas religiosè fundebat. Et si forte Ecclesiam oclusam videbat, in porticu eiusdem deuotionis suæ propositum prosequeretur. Tandem cum in extremis esset, & parochus sacramentis Ecclesiasticis infirmum muniter accessisset, puella quædam cum sodalibus suis in vicinia ægrotantis viri confidens, & accu-

LIBER III.

459

pingens, vidit reginam quandam inenarrabili decore & pulchritudine præfulgentem, magno subsequentiū virginum comitatu domum eiusdem ægotantis ingredi, & post modicum inde reuerti: cæteris huius puellæ sodalibus licet admonitis, vt diligenter intuerentur, nihil horum videntibus. Moxque compertum est: virum cum eo momento defunctum. Qui, vt viuens sacrum illum virginalis turmæ exercitum religiosè honorauit, ita suffragium persentire meruit. Legimus autem multis alijs similia contigisse, vt D. Martino, Paulo Eremitæ, S. Fursæo, Musæ puellæ, (de qua supra lib. 2. c. 15.) & alijs multis, quos hymnis cælestibus & angelico comitatu ad æterna cælorum gaudia deduci viderunt illi, quos Deus hac felici visione dignatus est.

Wilhelmus Lindanus Episcopus Ruræmundensis lib. 2. cap. 2. De fugiendis idolis, quomodo ipse D. Lindanus voto D. Apolloniæ factò, à demum dolore, et frater eius voto D. Machuto factò, à claudicationis periculo liberatus sit.

CAP. XXXVIII.

CVM me puerum (ne domestica Dei Opt. nostram in familiam collocata ingrato prætereamus silentio) grauius gingiuarum corripisset dolor, pia mater mea (cui cum parentibus omnibus Deum precor quotidie propitium) meis cruciatibus afflictæ, mei liberandi à malis causa D. Apolloniæ votum fecit,

V

cit, diemque ieiunio se colituram proponit, ego me illius precibus liberatum meminisse, que occurrente diuæ Apolloniæ festo, matrem scio admouisse ob acceptum per intercessionem diuæ beneficium, Deo esse intendendum, votumque soluendum. Illa abstinens puerili voto, ieiunium filii, inquit illi pro alium differemus diem, quia sunt carniualia, siue, uti vulgus appellat, carnispriuium. Ceterum cum frater meus Germanus, Hadraensis Lindanus prætor Hagen. in cunis laboraret ex pede sinistro, ac mater vereretur, ne quid incommodi, aut aliquid claudicationis contraheret, mox à Chirurghi periculo admonitus, votum DEO obtulit, rogans ut intercessionem diui Machuti, qui in Ecclesia Traiectensi ad Rhenum solet talibus in periculis ad auxilium & comprecationem implorari, puer malo liberaretur, iuit, vota obtulit, rediit, filium reuersa domum sanatum reperit, ac nos lætissimo fuisse perfusos eius redeuntis gaudium commemorari.

D. VVilhelmus Lindanus ibidem. Quomodo ipse D.

Lindanus adhuc puer à parentibus suis fraternitatis S. Huperri ascriptus, à rabido cane ipsam puerum prætercurrente, miraculosè intactus permanserit.

CAP. XXXIX.

VNum illud ingrata obliuioni tradendum mihi foret religio, quod ex religioſorum parentum pietate mihi puero exſta-

gulati beati Huperti patrocinio & certo præ-
 fidio accidisse vicini nostri meminerunt non
 pauci. Rabidum agitabant canem ciues Dor-
 draceni, qui per compita obuios suo venena-
 to morfu momorderat. Ille persecutorum
 plagas, lapides, & clauas fugiens ædes pater-
 nas transcurrerebat. Quotquot illum accursan-
 tem, turbamque insequentem videbant, aufu-
 gerunt. Ego platea publica meis cum æqua-
 libus ludens, periculi ignarus perstiti, pueri-
 liter admirans, tantam hominum turmam
 accurrere armatam, acclamant, discedam de
 via. Verum priusquam ego me subtrahere po-
 tui, ille ore rabido frædens, capite in terrâ pen-
 dulo, flammantibus instar lampadum oculis,
 exerta lingua spumans, caput agitans, iuxta
 me innoxius transijt, tota spectantiû corona
 obstupescente, quod me obuium, & tam vici-
 num intactum præcurreret: cum alijs aliquot
 occurrentibus suum vitus venenato morfu
 infudisset.

Domum reuersus audiui parentes Deo gra-
 tias immortales agentes, quod me B. Huperti
 tutela & precibus malo tam præfenti eripui-
 sent. Nam ob similia pericula euitanda, quæ
 tum temporis nõ erant infrequẽtia, licet nunc
 Deus similia euenire certo suo consilio nõ pa-
 titur, curarat pia mater nos, totamq; nostram
 familiam fraternitati B. Huperti inscribendos.
 Vnde quotannis cum sacræ ac venerandæ
 V 2 lius

462 COLLATION. SACRAR.
lius reliquæ illuc de more adferebantur, solent
oblationem facere, atq; imaginē eius depictā
contractus S. reliquiarum sanctificatam, hinc
sto loco per eades colere: quæ res improbis quo-
rundam, rebus sacris suum ad quæstum irre-
ligiosè abutentium moribus, vti & D. An-
nij, D. Cornelij, D. Hermetis, D. Quirini, & al-
liorum sanctorum nunc abiectis in dissuetudi-
nem, cuius tamen vt origo sanctissimum ha-
bet institutū: ita & effectus varijs exēplis pos-
set demonstrari, plurimis fuisse saluberrimus
*Gregorius Turonen. de gloria Confessorum cap. 81. De
admirabili pena violantis festum S. Mariani.*

CAP. XL.

FVit Marianus quidam Eremita, cui non
erat alter cibus, nisi poma agrestia: & si ei
aliquoties à quibusdam mel delatum fuisset,
aut si ipse reperire potuisset in syluis, hoc ei e-
rat cibus: qui cum plerunq; visitaretur à plu-
rimis, quodam tempore à quærentibus non
poterat inueniri: inuestigantes denique cum
viri, qui venerant deprehenso vestigio inue-
nerunt locum, in quo flexo genu aquam hau-
sit à fluuio: & exinde progressi reperunt eum
sub vna arbore malo iacentem mortuum: vnde
de celebre ferebatur in populo, cum elisum ex
arbore spiritum exhalasse: sed euidenter non
est cognitum, quoniam à nullo refertur vi-
sum: tunc viri qui aduenerant eleuantes, at-
tulcrunt ad vicum Euanucensem: quem ablu-
tum,

tum, dignisque indutum vestibus, sepelierunt
in Ecclesia. Festa obitus per singulos celebran-
tes annos, atque conuenientes populi crebro
ab infirmitatibus sanabantur. Quidam autem
de vicinis annonas diu infectas aqua ac germi-
ne producto conflatas, facto igne super vimi-
na contexta torrere parat ad pocula facienda.
Accedens autem vnus vicinorum, ait: Quid
tu o homo hoc detineris in opere? An igno-
ras, quia solemnitas est beati Mariani? Qui
cum furore respondit, Putasne, o tu, qui hæc
loqueris, qui homo elifus ex arbore propter
compendia gulæ, angelorum sit relatus cõsor-
tio, ve sanctus debeat adorari? Melius est enim
opus necessarium in domo exercere, quàm ta-
lem sanctum excolere, quod ille audiens dis-
cessit, & cum reliquis ad basilicam sancti abiit
relicto domi vicino in opere laborante. Nec
mora, stante vento adprehenditur domus, in-
cendio exuritur omnis, nec quidquã de sub-
stantia restat hominis. Exinde eleuati globi
flammarum super hospitola aliorum, quæ
circum locata erant, huius hominis arcem, se-
pes, tuguriola vel porcorum vel animalium,
reliquaque, quæ ad eum pertinebant, flamma
penulsi. Nec quidquam remansit huic mise-
ro, quod non fuisset igni succensum: quod si
euenisse quis fortuito putat, admiretur quod
nulli vicinorum circummanentium nocuit.
Quid nunc agis o cruda rusticitas, quæ sem-

per in Deum, & eius amicos murmurat, ut tibi exinde damnatum acquiras?

Subijcere hic visum est historiam prolixam quidem, sed lectu admodum iucundam, ex Recognitionum D. Clementis li. 7. & sequentibus collectam. Quomodo D. Clemens iam in D. Petri Apostoli discipulatum admissus, matrem Mathidiam, fratres Faustum et Faustum, ac denique patrem Faustianum, admirabilem casu à se invicem multis annis diuisos, atque in peregrina loca dispersos, tandem summo suorumque gaudio eos agnouerit, & complexus sit.

CAP. XLII

EGressi tandem etiam Tripolim Phœnicæ urbem, primam in Hortostade haud procul à Tripoli, facimus mansionem: ubi sequenti quoque die remorati, quia omnes penes, qui Domino crediderant, dum diuelli à Petro nequeunt, illo usque sequuti sunt: inde Anthradum venimus, sed quod multi nos comitantur, ait Petrus ad Nicœtam simul atque Aquilam. Quoniam quidem plurimæ fratrum turbe nobiscum sunt, & ingredientiæ singulas quasque vrbes, non parum inuidiæ contrahimus, videtur mihi prouidendum, ut neque ipsis ingratum sit, si prohibeantur sequi, neque nobis pompæ alicuius excitet malignus inuidia. Censeo itaque te Nicœtam atque Aquilam præcedere, nos cum ipsis: ita ut etiam vos in duas partes diuisam multitudinem ducatis, ut sparsim magis quam sub vna congregatione

iter agentes, singulas quasq; introeamus gentium ciuitates. Scio autem quia triste vobis videtur, quod videmini à me, duorum saltē dierum spatio separari: credite mihi, quia quā mē sura diligitis me, decuplo amplior mihi quoque erga vos affectus est: sed si pro affectu, quē adinuicem gerimus, non faciamus, quæ conuenientia & honesta sunt, in rationabilis huiusmodi amor videbitur. Et ideò nequaquam titulo charitatis imminuto, quæ utilia videntur ac necessaria procuremus, maximè cum nullus dies possit intercedere, quo nō disputationibus meis interesse possitis. Per singulas enim quasq; nobiliores prouinciarum ciuitates proposui, sicut etiam vos scitis, tres nos deendi gratia residere menses, Nunc ergo Laodiciam, quæ est vrbis proxima, præcedite me, & ego post biduum aut triduum, quantum ad propositum meum spectet, insequar vos. Operimini autem me ad proximum portæ ciuitatis stabulum: & inde iterum similiter cum dies ibi aliquot transegerimus, præcedetis me ad vteriores ciuitates: & hoc vos facere per singulas cupio declinandæ, quantum in vobis est, inuidiæ gratia, & vt fratres, qui nobiscum sunt, vestri prouidentia, per singulas ciuitates parata inuenientes hospitia, minus vagari videantur. Hæc dicente Petro, necessario acquiescunt, dicentes: Nō valde nos contristat hoc agere, quæ à te iubemur, quia omnia & benè

agere, & benè consulere, per Christi providentiam electus es: sed & vna die, aut si multum biduo, quamuis grande sit, in hoc omni spatio non videre dominum nostrum Petrum, tamè tolerabile est. Consideremus enim quid patientur illi duodecim fratres nostri, qui præcedunt nos, & mensem penè integram ex tribus mensibus, quibus per vnamquamq; urbem residetis, tanto bono auditis tui, visionisque fraudantur. Vt ergo iubet, quia rectè omnia iubet, agere non morabitur. Ex his dictis præcessere, acceptis mandatis, vt extra urbem adloquerentur fratres, qui secum agebant, ne contumpati, & quasi cum tumultu, sed sparsim, & in binos diuisi, ingrediantur ciuitates. Verum vbi illi profecti sunt, ego Clemens valde gaudius sum, quod me secum esse fecit, & aio ad eum: Deo gratias ago, quod me præmissi cum alijs, nam tristitia interissem. Tum Petrus: Et quid fiet, si necessitas exegerit mittere aliquo doctrinæ gratia, separatus à me pro utilitate morieris nec tibi metipsi imperabis forte patienter, quæ necessitas imposuerit. Aut ignoras, quia amici semper simul sunt, & licet corporibus separentur, memoria tamen iunguntur: sicut è contrario nonnulli corporibus vnà positi, animis diuiduntur. Et ego respondi: non putes mi domine hæc me irrationabiliter pati, sed certa & causa & ratio est huius erga te affectus mei. Te enim solū pro omnibus meis affecti-

affectibus habeo, pro patre, pro matre, pro fra-
 tribus: super hæc autem omnia est, quod mihi
 salutis causa, & agnoscendæ veritatis tu solus
 existis. Sed & illud non mihi in postremo ha-
 betur loco, quod iuuenilis ætas, quæ in me
 est, concupiscentiarum insidijs subiacet, &
 vereor esse sine te, cuius solam presentiam
 omnis luxuria, quamuis ratione careat, erube-
 scit. Licet cõfidam de misericordia Dei, quod
 etiam sensus meus ex his, quæ per doctrinam
 tuam concepit, aliud iam aliquid ad cogitatio-
 nem recipere non possit. Præterea memini te
 apud Cæsaream dixisse, vt si quis vult me sal-
 ua pietate, comitari, comitetur. Salua autem
 pietate dicebas, vt neminem contristaret, cui
 secundum Deum deberet adhærere: verbi gra-
 tia, ne vxorem fidelem relinqueret, vel paren-
 tes, vel alias huiuscemodi personas, à quibus
 ego valde liber sum, & ideo aptus ad sequen-
 dum te, atque vtinam mihi concedas, vt tibi
 etiam serui ministerium exhibeam. Tum pe-
 trus ad hæc ridens, ait: Et quid putas Clemens,
 quod non te ipsa necessitas mihi faciat seruû?
 Nam quis mihi poterit alius sternere sindo-
 nes, & stragula pulchra componere: Quis ser-
 uare annulos & indumenta, quæ assidue muta-
 re debeam, præparabit: Quis enim cocis impe-
 rabit, & diuersa atque electa pulmenta prou-
 debit, quæ arte scitissima & varia præparen-
 tur: & omnia illa: quæ hominibus molliter in-
 stituitis,

468 COLLATION. SACRAR.
stitutis, imò potius cupiditate vel imma-
nissimæ cuidam bestię iniustis qua sua sum-
ptibus connectantur. Sed fortasse quamuis
mecum positus videaris, non agnoueris vitã
meam: panis mihi solus cum oliuis, & rarò et-
iam cum oleribus in vsu est. Indumentum au-
tem hoc est mihi, quod vides, tunica cum pal-
lio: & hæc habens aliud nihil requiro, hoc mi-
hi sufficit, quia mens mea nõ adhęc presentia,
sed ad illa, quæ æterna sunt adspicit, & idcõ ni-
hil me rerum presentium visibilibus que dele-
stat. Vnde tuum quidem erga me bonum ani-
mum amplector & miror, ac te magis laudo,
quomodo cum sis vir, ex cõsuetudine multæ
abundantiæ veniens, tam citò transferre, &
aptare te potueris, ad hæc vitam nostram, quæ
solis necessariis vtitur. Nos enim à puero, id
est, ego & frater meus germanus Andreas, nõ
solum orphanæ, sed & valdè pauperes creui-
mus, & necessitate operarij esse cõsueuimus.
Vnde & nunc facile vexationes itinerum fe-
rimus: sed potius si mihi acquiesceres & per-
mitteres, ego magis homo operarius facilius
tibi possem serui implere ministerium. At ego
hæc audiens, contremui, & lachrymæ mi-
hi continuò proruperunt, quod talem mihi
fermoaem dixerit vir sanctus, quo omnis mû-
dus habetur inferior. Tunc ille lachrymantè
me videns, causam percontatur. Cui ego re-
spondi: Quid tantum in te peccaui, vt me ta-
li

li sermone onerares; Et Petrus: Si malum est, inquit, quod dixi vt seruiam tibi, tu prior peccasti hoc mihi dicendo. Et ego: Non est, inquam, simile: me enim decet hoc tibi facere: tu autem, qui Dei summi præco, ad saluandas animas hominum missus es, graue est vt hoc mihi dicas. Et Petrus: Acquiescerem tibi, nisi Dominus noster, qui ad salutē totius mundi venit, & qui erat omni creatura nobilior, seruire passus esset, (Mat 20) vt nos suaderet, non erubescere fratribus nostris seruorum exhibere ministerium. Tum ego: Si puto quod possim te vincere, valdē stultus sum: veruntamen ago gratias prouidentia Dei, quod parentum loco habere te merui. Tum Petrus: Nemo enim, inquit, verē ex genere tibi superest: Respondi: Sunt quidem multi potentes viri ex Cæsaris prosapia venientes: nam patri vt pote propinquo suo, & vnā educato, nobilis adæq; familia Cæsar ipse iunxit vxorem, ex qua duos geminos ante me filios suscepit, non valdē, vt aiebat pater, sibi inuicem similes, ego enim eos non adeo sciebam. Sed ne matris quidem valdē memor sum, sed quasi per somnium, ita tenuiter vultum eius speciem recolo. Mater ergo mea Matidia, pater Faustianus vocatus est: fratrum autem meorum alter Faustinus, alter Faustus dicebatur. Interea dū ego quinque vixdum essem annorum, mater sicut à patre didici, somniū vidit, quo moneretur,

nisi cum duobus filiis suis geminis confestim
 urbem fuisset egressa, & abfuisset annis de-
 cem, ipsam pariter cum liberis interitu exitia-
 li perituram. Tum pater qui temere diligeret
 filios, adiunctis seruis & ancillis, ac sumpti-
 bus sufficienter praebitis, naui impositos cum
 matre filios Athenas mittit erudiendos, me
 sibi solum ad solarium retinens, & in hoc quid-
 em gratias agens, quia me etiam non impe-
 ravit somnium pariter cum matre discedere.
 Anno autem cōpleto pater misit ad eos Athe-
 nas homines & sumptus, scire simul cupiens
 quid agant, nec tamē redeunt, qui missi sunt.
 Tertio rursus anno moerissimus pater mittit
 alios cum pecuniis, qui quarto anno regressi,
 nunciant neque matrem se, neque fratres vi-
 disse, sed neque Athenas eos omnino perue-
 nisse: neq; vsquam alicuius saltem, qui cum i-
 plis fuerāt, vestigium repertum. Pater hoc au-
 diens, & multa tristitia obstupescens, nesci-
 ens quo tenderet, aut vbi quaereret, vnā mecum
 descendit ad portum, & requirere à nauis cor-
 pit sic, vbi aliquis eorum vidisset aliquando
 ante quattuor annos corpus mulieris cū duo-
 bus paruulis eiectum. Cum multi multa dice-
 rent, nec aliquid nobis rati elucesceret, tā im-
 mensum pelagus perferuntibus, pro multo
 rāmen affectu pater, quem erga suos gerebat,
 pascetur vanis spebus, donec visum est ei,
 vt me sub procuratoribus ordinatum Romae
 relin-

relinqueret, annorum cum essem duodecim.
 & ipse pergeret ad requirendum: stens itaque
 descendit ad portum, & nauem conscendens
 profectus est: ex eo usque in hodiernum, ne-
 que literas eius accepi, neque si uiuat, aut de-
 functus sit noui. Sed magis suspicor, quia & i-
 pse obierit, aut tristitia victus, aut naufragio:
 anni enim viginti elapsi sunt, quibus hæc ge-
 runtur, & ne nuncius quidem de eo ad me ali-
 quis venit. Petrus hæc audiens ex affectu la-
 chrymas fudit, & ad eos qui aderant familia-
 res ait: Hæc si quis in Dei cultu positus pertu-
 lisset, quæ huius pertulit pater, statim homi-
 nes religioni adscriberent ærumnarum causam:
 quæ cum accidunt miseris gentilibus, malo-
 rum causam fato adscribunt. Miseros autem
 dico eos, quia & hic vexantur erroribus, & ab
 spe futura fraudantur: Dei enim cultores cum
 hæc patiuntur, ad purgationem peccatorum
 cedit eis, quod, perferunt patienter. Post hæc
 dicta vnus ex adstantibus Petrum rogare coepit,
 ut die crastina maturius ad insulam proximam,
 quæ sex non amplius stadiis aberat, Aradum
 nomine (apud Plin li 5. legitur Anataradum.) per-
 geremus, videndi in ea gratia mirum aliquod o-
 pus, columnas vitreas magnitudinis immensæ:
 cui Petrus, ut erat clementissimus, adquiescit,
 sed monuit nos, ut cum nauem descendissemus,
 non vnâ omnes concurrere ad videndum: no-
 li enim, inquit, vos notari à turba. Cum ergo
 V 7 die.

472 COLLATION. SACRAR.
die postera naui sub momento horæ venisse-
mus ad insulam, continuò ad locum, in quo
erant columnæ mirabiles, properamus. Erant
autem in æde quadam posita, in qua Phidiaz
opera permagnifica habebantur, quibus in-
tento vnusquisq; nostrum detinebatur adspe-
ctu. Petrus verò vbi solas columnas miratus
est vitreas, nequaquam raptus picturæ gratia,
egressus vidit pro foribus mulierculam qua-
dam stipem ab introeuntibus deposcentem,
quam attētius considerans, ait: Dic mihi mu-
lier, quod tibi corporis membrū deest, quod
huic te iniuriæ subiecisti, vt stipē peras, & non
potius manibus tuis, quas a Deo accepisti, o-
perans, cibum quæras? At illa suspirās, ait: Vti-
nam mihi quidem essent manus quæ moueri
possent: nunc autem specis tantum seruata
est manuum, nam ipsæ sunt mortuæ: & meis
morsibus debiles & sine sensu redditæ. Et Pe-
trus: Quæ, inquit, fuit causa, vt hoc tibi tantū
mali ipsa conferres? Ignauia, inquit, nec aliud
quicquam, si enim fuisset aliquid virtutis, po-
tui vel præcipitio vti, vel profundo maris in-
ijcerem memetipsam, & finem dare doloribus
meis. Tum Petrus; Ecquid putas, ait: mulier
quòd qui semetipfos perimunt, à suppliciis
liberantur? nisi quia maioribus subiaccat pec-
nis animæ eorum, qui sibi ipsis intulerint ma-
nus. At illa: Vtinam mihi, inquit, certum fe-
ret, quia viuunt animæ in inferno, libenter
etiam

etiam amplecteret poenas ferre mortis illatae,
 tantū vt dulces mihi natos horā saltem vnam
 viderem. Et Petrus: Quid tantū istud est, quod
 te tā geauī afficit tristitia, scire velim. Si enim
 doceres me causam, possem tibi & ego euiden-
 ter ostendere o mulier, quōd inferno viuāt
 animae: & pro precipitio vel profundo pos-
 sem tibi dare medicamentum aliquando, vt
 sine cruciatu valeas vitam finire. Tunc muli-
 er promissione hac gratanter accepta, cœpit
 dicere: Genus quidem mihi & patria quæ sit
 nec credi facile, nec dici necessariū puto: sed
 causam tantum sufficit doloris exponere, cur
 mortibus meis meas ipsa debiles reddiderim
 manus. Ego generosis orta parentibus, & po-
 tentis adæque viri sortita matrimonium, du-
 os suscepi geminos liberos, & post hos vnū
 alium. Sed frater viri mei, illicito in me amo-
 re vehementer exarsit: mihi autem cū super
 omnia chara esset pudicitia, & neque tāto sce-
 leri adquiescere, neque viro vellem flagitiū
 fratris aperire, cogitavi quatenus & ego im-
 polluta euaderem, & fratrem inimicum & ho-
 stem nō facerem fratri, ne genus omne, quod
 erat nobilis familiæ, in obprobrium darē. Pa-
 tria ergo & vix cum duobus meis geminis
 discedere statui, donec incestus amor cōqui-
 esceret, quem fortē presentia meæ palparet
 & inflammaret ad spectus, alius sanè filius, qua-
 tenus patri maneret ad solatium cogitavi, Sed
 vt hæc

474 COLLATION. SACRAR.
vt hæc ita fieri possent, somnium finxi, quasi
assistente mihi per visum quodam numine,
& dicente, vt confestim cum geminis meis
vrbe discederem, & tam diu abessem, donec
redire me ipse præciperet: quod si non facerem,
cum liberis omnibus me perituram, & ita fa-
ctum est. Statim enim vt somnium viro enar-
raui, extimuit, & sociatis mihi duobus filijs,
seruis quoque & ancillis, pecunia etiam abun-
danti data, nauigare Athenas iubet, vt simul
& erudire liberos possem, mansura, inquit, ibi
vsquequo visum fuerit ei, qui præcepit exire,
vt redeas ad nos. Interea nauigans cum meis
natis ventorum violentia ad hos infelix no-
cturno naufragio depulsa sum: locos, & cum
omnes interissent, adreptam me crudelem, su-
pra saxum quoddam vehementior fluctus eie-
cit: vbi cum sederem ea sola spe, qua meos pos-
sem fortè natos inuenire, in profundum me
non præcipitavi, tunc cum adhuc perturbata
anima, & doloribus ebria facere hoc & aude-
bat & poterat. Verùm vbi dies exortus est, &
ego cum clamore & eiulatu infelicium nato-
rum circumspicerem, sicubi vel eiecta possem
videre cadauera, miseratione commoti quidam
ex his qui me viderant, primo per pelagus, tū
etiam circa littora requirunt, si quem fortè de
meis infantibus inuenirent. Sed vbi nusquam
vllus inuētus est, miserantes me mulieres locis
consolari cœperunt, enarrantes singula suas
qualque

qualque miserias, vt ex similitudine calamitatum solatium caperem: quod me magis committabat: non enim tale mihi erat ingenium, vt aliorum mala, mea esse solatia ducerem. Et cum me multa hospitio cuperent recipere, vna quaedam paupercula hic habitans extorsit mihi tugurio eius succedere, dicens fuisse sibi virum nautam, eumque in mari adolescentem defunctum, sibi que ex eo die cum multi eam accipere in coniugium cuperent amore viri viduitatem fuisse chariorem. Erunt ergo, inquit, nobis communia, quaecunq; manibus nostris operantes, quærere poterimus: & ne longa ac minus vtili narratione vtar, libenter habitauimus cū ea propter affectum fidei, quam seruauerat viro. Sed nō multo post mihi infelici laceratae dudum moribus, resolutae sunt manus, & illa quæ me susceperat, incurrit paralytin, & domi in lecto iacet. Illarū autem mulierum quæ prius miserabantur, refrixit affectus, nos ambæ debiles, ego, vt vides, sedeo stipem petens, & si quid fortè quaesiero, sit vnus duarum infeliciū cibus. Ecce iam quæ mea sunt, sufficienter audisti, tu autē quid moraris implere quod promiseras, & dare medicamentum, quo possit absque cruciatu, vt ais vtraq; nostrum miserabilis vitæ sortem finire? Hæc dicente muliere, multa Petrus cogitatione distractus, velut attonitus stabat: & ego Clemens superueniens, dudum, inquam

quam, per omnia discurrens, quærebam te, & nunc quid facimus? At ille præcepit mihi, ut ad nauiculam præcederem, ibi, inquit, me operire: & quia contradici ei nõ poterat, quod iussit impleri. Ipse verò, ut mihi cuncta possèrius enarravit, suspitione quadam pulsatus, requirebat à muliere genus & patriam simul, & nomina filiorum, quæ si mihi, inquit, dixeris, dabo, continuò medicamentum. At illa quasi vim sustinens, quia neque fateri hæc volebat, & medicamenti cupida erat, fluxit alia ex aliis, & ait se quidem esse Ephesiam, virum autem Siculum: sed & filiorum nomina similiter immutavit. Tum petrus putans eam verum respondisse, ait: Heu mulier, putabam, inquit, grande aliquod gaudium hodierna nobis die oriturum, suspicabar enim te esse quandam mulierem, de qua similia quædam nuper ad fidem didici. At illa adiurabat eum, dicens: Rogo te, indices mihi quæ ista sit, ut sciam, si est vlla inter mulieres me infelicitot. Tum Petrus fallere nesciens & miseratione cõmotus, cœpit dicere: Est quidam adolescens inter eos, qui me sequuntur, religionis & sectæ gratia, Romanus civis, qui mihi enarravit, quod patrem haberet, & duos geminos fratres, ex quib⁹ nullus ei superest. Mater, inquit, mea sicut à patre meo didici, somnium vidit, ut Romana yrbe ad tempus excederet cum duobus geminis natis, ac fortè exitiali foreti-

et deperirent: quæ cum discessisset, nusquam
 terrorum ultra cõparuit. Pater verò suus, post
 hæc ad inquisitionem vxoris ac filiorum pro-
 fectus, nec ipse inuenitur. Hæc cum dixisset
 Petrus, mulier stupore percussa corruit. Tum
 Petrus continere eam & consolari cœpit, ac
 requirere quid esset causæ, aut quid patere-
 tur. At illa vix aliquando spiritum reuocans,
 ac semetipsam ad gaudij, quod sperabat, ma-
 gnitudinem reparâs, simulque adfricans vul-
 tum, hic, inquit, est quem dicens adolescens?
 At Petrus, vbi rem intellexit, Dic, inquit, mi-
 hi tu prior, nam videre eam non poteris. Tum
 illa: Ego, inquit, sum adolescentis mater. Et
 Petrus: Quod ei nomen est: At illa, Clemens.
 ait Petrus: Ipse est, & ipse erat, qui paulò ante
 mecum loquebatur, & quem iussi ad nauem
 præcedere. Tum illa, procidens, ad pedes Pe-
 tri, rogare cœpit, vt festinaret ad nauem. Et Pe-
 trus: Si, inquit, mihi seruas fidem, vt facias
 quod dico. At illa: Omnia, inquit facio, tan-
 tum mihi, inquit, ostende vnicum meum na-
 tum, puto enim me per ipsum, & geminos
 meos videre. Et Petrus: Cum videris, inquit,
 eum modo interim dissimula paululum, vs-
 quequo egrediamur ab insula Ita, inquit, faci-
 am. Es tenens manum eius Petrus, adducebat
 eam ad nauem. Quem ego videns manum dan-
 tem mulleri, ridere cœpi, accedens tamen ho-
 noris eius gratia, pro ipso cœpi velle subijcere
 manuam

manum meam & sustentare mulierem: simul autem, vt manum eius contigit, v'lulatu ingenti reddito in amplexus meos irruit, & matris me confectari osculis cœpit. At ego ignorans omne negotium, quasi insanientem mulierem repellēbam, simul & cum verecundia licet, indignabat tamen quodammodo aduersum Petrum. At ille: Desine, inquit, quid agis o fili Clemens, noli repellere tuam matrem. Ego verò, vbi hæc audiui, continuo lachrymis suffusus, concidi supra iacentem matrem & osculari eam cœpi. Simul enim vt audiui paulatim vultum eius reuocabam ad memoriam, & notior mihi intuenti tantò magis fiebat. Multitudo interim conueniebat plurima, audiens quod mulier, quæ ad stipem petendam sedebat, recognita esset à filio suo, viro quodã bono. Et cum velimus confestim enauigare ex insula, mater ait ad me: Fili dulcissime, rectum est, vt valedicam mulierculæ, quæ me suscepit, est enim egens & paralytica, iacēs in lectulo. Quibus auditis Petrus, & omnes, qui aderant, admirati sunt bonitatem ac prudentiam fœminæ, & cōtinuò iussit Petrus abire quosdam, & deferre mulierem in lectulo, vbi iacebat. Cumque fuisset allata, & in medio turbę adstantis posita, in conspectu omnium Petrus ait: Si veritatis ego sum præco, ad confirmandam fidem horum omnium, qui adstant, vt sciant, & credant, quia vnus est

Deus,

Deus, qui cælum fecit ac terram, in nomine
 Iesu Christi filij eius, surgat hæc mulier. Et sta-
 tim vt hæc dixisset, surrexit sana, & procidit
 ad pedes Petri, atq; amicam suam ac familia-
 rem osculis perens, percontabatur ab ea, quid
 istud esset negotij. At illa breuiter omnem ei
 ordinem agnitionis exposuit, ita, vt etiam tur-
 bæ adstantes mirarentur. Tum petrus: De fide
 Dei ac religionis institutus, quod ad se perti-
 nebat, in quantū tempus patiebatur, loquutus
 ad turbas, addit etiā hoc, vt si quis vellet de his
 diligentius noscere, Antiochiam veniret, vbi
 tribus, inquit, mensibus statuimus sedere, vt
 quæ ad salutem pertinent, discat. Si enim, in-
 quit, negociandi causa, aut militandi patriam
 relinquit homines ac parentes, & longas per-
 egrinationes subire non metuunt: pro vita æ-
 terna tribus saltem mensibus peregrinari, cur
 onerosum videatur ac difficile? Cumq; hæc &
 alia his similia dixisset, ego mulieri, quæ sus-
 ceperat matrem, & sanitatem receperat per
 Petrum, mille dragmas donauit, (*Quæ summa
 paulo plus conficit quam 33. aureos Rhenanos.*) &
 presentibus cunctis, commendauit eam cuidā
 viro bono, primario illius oppidi, qui & liben-
 ter se facturum, quod imperabamus spon-
 dit. Sed & aliis quibusdam aliquantum pecu-
 niæ distribuit, & illis mulieribus, quæ aliquan-
 do solatæ dicebantur in miserijs matrem me-
 am, quibus & gratias retuli, & post hæc vnā cū
 matre

matre enauigabimus Antharadum. Cumque
venissemus ad hospitium, mater requirere
cepit à me, quoniam deuenisset pater. Cui
ego. Ad te, inquam, requirendam profectus
vltra non redijt. At illa audiens suspirauit ran-
tum, grande enim pro me gaudium habens,
reliquos solabatur mcerores. Die autem po-
stera sedens vnà cum vxore Petri, iter agebat
nobiscum, & venimus Balaneas, vbi triduo
remorati, inde accessimus Patho, & post hoc
Gabala, & sic Laodociã peruenimus, vbi ante
portas occurrunt nobis Niceta & Aquila, &
osculantes nos abducunt in hospitium. Petrus
aut videns amplam ciuitatem & splend:dam,
Dignum est, inquit, remorari nos in hac die-
bus decem, aut etiã amplius. Tum Niceta &
Aquila requirabant me, quæ esset mulier hæc
ignota, & ego respondi: mater mea est, quam
mihi redonauit Deus per dominum meum
Petrum. Hæc cum ego dixissem, cuncta eis Pe-
trus per ordinem cepit exponere, & ait: Cum
venissemus Aradum, & ego vos præcedere ius-
sissem, profectis vobis eadem die Clemens,
cum incidisset sermonis occasio, genus mihi
suum exposuit ac familiam, & quod parenti-
tibus esset orbarus, duosque habuisset priores
se geminos fratres: & sicut mihi, inquit, pater
enarravit, somnium vidit aliquando mater,
quo iussa est cum geminis suis ex vrbe Roma
proficisci, ne subito & pariter interirent.
Cumq;

Cumque somnium patri indicasset, ille, qui tenero filios diligeret affectu, ne quid forte mali paterentur, uxorem pariter ac filios, nauicam omnibus necessarijs impositos, emittit Athenas erudiendos. Post hæc misit semel & iterum qui requirerent, nusquam illius ne vestigium quidem reperit. Ipse ad vltimum patet ad inquirendum proficiscitur, & vsque præfens, ne ipse quidem vsquam est. Hæc cum mihi Clemens enarrasset, accessit ad nos quidam, rogans, vt ad insulam Aradum, quæ vicina erat, accederemus, videndi columnas vitreas miræ magnitudinis: adqueiui, vêtum est ad locum, cæteri omnes interiora ædis ingressi, mihi animus, nec scio ob quam causam, ingrediendi vltra non dedit. Sed dum illos sonis operior, mulierem hanc cõsiderare cœpi, quæ parte membrorum esset debilis, vt non labore manuum victum quæreret, sed mendicitatis pudorem subiret: requiro ergo ab ea causas. Illa nobili se ortam genere & nobili nihilominus viro in matrimonio fuisse iunctam fateatur, cuius frater, inquit, in me illicito amore inflammat, fratrum thorum pollueret cupiscat. Quod ego abhorrens, & rursus de tanto scelere viro indicare non audens, & ne bellum fratrib. & opprobrium generi indicerem, magis ex patria discedere iudicavi, cum duobus geminis filijs meis, iuniore puero ad solatium patri relicto. Et vt hæc, inquit, honesta specie fierent,

482 COLLATION. SACRAR.

fierent, cogitavi somnium fingere, & dicere viro, adstitisse mihi numen quoddam per visum, & dixisse, vt cum duobus geminis nati confestim ex vrbe proficiscerer, vsquequo ab ipso audirem, quando redire deberem. Quibus auditis, credidisse aiebat virum, & Athenas geminis cum liberis emisisse inibi erudientibus, sed tempestate graui ad hanc insulam fluctibus depulsos, vbi contracta naui, se fluctu excelsam supra saxum quoddam, ob hoc, solum mortem distulisse, donec, inquit, infelicitum natorum meorum saltem emortua membra complecterer, ac sepulturæ mandarem. Sed cum dies fuisset exortus, & turba conuersa sent, miseratione moti, proiecerunt mihi indeuinctum. Et ego infelix stertibus multis rogabam, vt requirerent, sicubi infelicitum natorum possint inuenire corpuscula. Ego vntem omne corpus meum dentibus lacrimans, plandibus & vlylaribus nihil aliud clamabam, nisi, vbi mihi infelici Faustus est, vbi Faustinus? Et cum hæc diceret Petrus, Nicera & Aquila subito adsurgunt, & stupefacti perterriti cœperunt, dicentes: Dominator domine & Deus omnium, verane hæc sunt, an somnium est, quod agitur: Tum Petrus: Nisi, inquit, nos insani sumus, hæc vera sunt. At illi paululum remorati, & confricantes faciem, aiunt: Nos sumus Faustus & Faustus. Sed ab inuicem sum narrare cepisti, statim in suspicionem incidimus.

cidimus, ne fortè ad nos pertinerent, quæ di-
 cebatur: rursus tamen considerantes multa si-
 milia accedere in vita hominum, reticimus,
 licet cor nostrum spe aliqua pulsaretur: adspi-
 ciebamus ergo ad finē sermonis, vt si ad inte-
 grum de nobis esse constaret, tum fateremur.
 Et cum hæc dixissent, lachrymantes ingredie-
 bantur ad matrem: cū reperissent, quiescen-
 tem, & complecti vellent, prohibuit Petrus,
 dicens. Sinite me prius preparare animos ma-
 tris, & ita vos afferre ei, ne fortè multo & su-
 bito gaudio mente excidat, & sensus eius tur-
 betur, maxime quia nunc etiam somno occu-
 pata stupet. Igitur vbi mater exsurrexit è som-
 no, alloqui eam Petrus cœpit, dicens: Scire te
 volo mulier religionis nostræ obseruantiam.
 Nos vnum colimus Deum, qui fecit mūdum,
 cuius & legem seruamus, qua mandat in pri-
 mis, ipsum colendum, & nomen eius vene-
 randum, parentes honorandos, pudicitiam
 iustitiamq; seruandam, sed & illud obserua-
 mus, mensam cum gentilibus non habere cō-
 munem, nisi cum crediderint, & recepta veri-
 tate baptizati fuerint, ac trina quadam beati
 nominis inuocatione consecrati, & tunc cum
 eis cibum sumimus. Alioquin etiā si pater
 aut mater sint, aut vxor, aut filij, aut fratres,
 non possumus cum eis mensam habere com-
 munem. Quia ergo religionis causa præcipua
 hæc facimus, non tibi iniuriosum videatur,

non potest filius tuus vnà tecum sumere cibum, vsquequo eadem tibi sit, quæ illi sententia fidei. Quibus illa auditis: Et quid, inquit, vetat hodie me baptizari? quæ etiã priusquam te viderem, illos, quos dicunt deos, penitus auersata sum, quòd mihi frequenter, & per quotidianè sacrificanti sibi præstare potuerunt nihil. Nam de pudicitia quid dicam? cum me neque deliciae tunc deceperint, neque inuasegestas peccare compulerit. Satis autem puni innotuisse tibi, quantus mihi exinde fuerit amor pudicitia, quæ ut euaderem illiciti amoris insidias, somnium finxi, ut cum duobus meis geminis peregrinarem, & hunc solum Clementem, ad solatium patri reliqui. Si enim mihi duo vix sufficiebant, quanto magis contristasset patrem, si nullum penitus habuisset. Erat enim miser, grandi affectu erga filios, ita ut vix ei somni autoritas extorqueret, Faustinum & Faustum Clementis huius fratres mihi concedere, & ipse solus contentus esse Clemente. Hæc illa cum diceret, ultra non ferentes fratres mei, irruunt in complexus matris cum multis lachrymis, & osculantur eam. At illa, Quid vult, inquit, hoc esse. Tum Petrus: Nolo turberis mulier, constans esto, sunt Faustinus & Faustus filij tui, quos in profundo perijsse dicebas: quomodo autem uuant, & quomodo in illa horribili nocte profundo euaserint, & quemadmodum alii

LIBER IIII.

489

ipsorum Nicœta, & alius Aquila dicatur, ipsi
 tibi exponere poterunt, & vnâ tecum etiam
 nos audiemus. Vbi hæc Petrus dixit, nimio
 gaudio intercepta corruit, & tandem aliquan-
 do reparata, aque in semetipsam regressa, ait:
 Obsecro vos dulcissimi filij, dicite mihi, quæ
 acciderint vobis post illam feralem & crude-
 lissimam noctem. Tum Nicœta cœpit dicere.
 In illa nocte ô mater, cum nauis fuisset reso-
 luta, & nos innitentes fragmento cuidam ta-
 bularum per pelagus iactaremur, viri quidam,
 quibus per profundum latrocinari artificium
 est, reptos imposuerunt nos nauiculæ suæ, &
 temis vndarum vertices superantes, diuersis
 itineribus. Cesaream Stratonis perduxerunt,
 ibique affligentes nos fame, verberibus, metu,
 vni ne, quod esset in vero, profuderemus: im-
 mutatis etiam nostris nominibus vendide-
 runt nos cuidam viduæ honestæ admodum
 femine, Iustæ nomine: quæ cum venisset, ha-
 buit loco filiorum, ita, vt etiam Græcis nos li-
 teris, & liberalibus attentissimè erudiret. Vbi
 vero adoleuimus, etiam Philosophorum stu-
 dijs operam dedimus, quo possimus diuinæ
 religionis dogmata, Philosophicis disputatio-
 nibus adserentes, confutare gentiles. Simoni
 autem cuidam Mago, qui nobiscum vnâ edu-
 catus est, pro amicitijs & puerili consuetudi-
 ne adhaesimus, ita, vt penè ab eo decipi posse-
 mus. Fertur enim in religione nostra sermo
 X 2 de

486 COLLATION. SACRAR.
de Propheta quodam, cuius ab omnibus, qui
religioni huic deseruiunt, speraretur aduen-
tus, per quem immortalis & beata vita cre-
dentibus danda promittitur. Hunc ergo nos
putabamus Simonem. Sed hæc tibi mater op-
portunius exponentur. Nos interim cum pe-
nè deciperemur à Simone, quidam collega
domini Petri Zachæus nomine, monuit ne
falleremur à Mago, sed obtulit nos aduenien-
ti Petro, ut ab ipso quæ erant sana & perfecta
doceremur: quod & tibi optamus euenire, si-
cut & nobis concessit Deus, ut possimus etiam
cibum & mensam habere communem. Hinc
ergò fuit mater, quod nos à piratis raptos, in
in mari defunctas esse credidisti. Cum hæc
dixisset Nicæta, mater nostra procedit ad pe-
des Petri, rogans & obsecrans, ut & seipsum
& hospitam suam euocaret sine mora, ac bap-
tizaret, uti ne vna, inquit die damnum patiar
consortij & societatis natorum meorum. So-
militer autem & nos filij eius rogabamus Pe-
trum. At ille: Quid putatis, inquit, quia ego
immisericors sum solus, & nolo vos matris
conuiuio sociari? sed necesse est eam vel vna
die ieiunare prius, & ita baptizari, & hoc quia
sermonem ab ea quendam audiui, per quem
mihi fides eius claruit, & qui indicium de
credulitatis eius: alioqui multis eam diebus
oportebat ante instrui & doceri, & ego quæ-
te, inquam, domine mi Petre, dic quis est iste
sermo.

sermo, quem dicit dedisse tibi indicium fidei eius? Et Petrus: ille sermo est, quo rogauit, ut & hospita sua, cuius beneficijs vicem reddere desiderat, simul baptizetur cum ipsa. Non autem rogaret, ut illi, quam diligit, prestaretur hæc gratia, nisi credidisset, quod magnum aliquod in baptismo munus esset. Vnde & ego reprehendo plurimos, qui cum ipsi baptizentur & credant, nihil dignum fide agunt, cum his quos diligunt, id est vxoribus, vel filijs, vel amicis, quos non ad hoc hortantur, quod ipsi adsequuti sunt, si quidem verè crediderint, quod æterna vita per hoc donatur. Denique si eos ægrotare videant, aut periculo alicui carnaliter subiacere, dolent & lugent, quia in hoc certi sunt eis imminere pernicitem. Ita ergo si & de hoc certi essent, quod qui Deum non colunt, manet eos poena ignis æterni, quando cessarent monentes & cohortantes? Aut si obsisterent, quomodo non lugerent eos, & plangerent, certi æterna eis imminere supplicia? Nunc ergo illam quidem mulierem euocabimus, postmodum & videbimus, si amat fidem religionis nostræ, & prout consequens fuerit agemus. Hæc autem quoniam fideliter sensit de baptismo, ieiunet vel vna die ante baptismum. At illa cum iuramento satisfaciebat, præsentem vxorem dominum mei Petri, quia ex quo recognouerit filium, præmulto gaudio cibum capere omnino.

488 COLLATION. SACRAR.
nō nequiverit, nisi hesternā die calicem aqua
solum biberit. Testabatur autem & vxor Petri,
dicens ita esse. Tum Petrus subridens: Sed
non est, inquit, hoc ieiunium baptismi, quod
non propter baptismum ieiunatum est. Et Ne-
cetera: Sed forte, inquit, volens Deus matrem
nostram, nec vna die agnitis nobis separari a
confortio mensæ nostræ, præordinavit hoc
ante ieiunaret. Sicut enim pudicitiam seruam
in ignorantia, vt proficeret ei ad baptismi gra-
tiam, ita ieiunauit, antequam sciret ieiunij ra-
tionem, vt proficeret ei ad baptismi gratiam,
ab initio agnitionis nostræ nobiscum pariter
mensæ confortio frueretur. Tum Petrus: Non
nos, inquit, vincat malignus, occasione ac-
cepta per affectum matris: sed magis vos de-
go vobiscum, hodie ieiunemus cum ipsa: &
crastino batizabitur: neque enim iustum est
ad gratiam personæ alicuius & amicitia, re-
solui & extenuari præcepta veritatis. Non
ergo pigeat eos magis laborare cum illa, quia
omne mandatum præterire peccatum est.
Docemus autem sensus nostros corporales,
qui extrinsecus sunt, sequi interiores
sensus, & non interiores sensus, qui
quæ DEI sunt sapiunt, cogamus sequi ex-
teriores, qui, quæ carnis sunt, sapiunt. Pro-
pter hoc enim & Dominus mandatum dedit,
dicens (Math. 5.) Quicumque viderit mulie-
rem ad concupiscendam eam, iam mœchatus est

est eam in corde suo. Et his addidit: Si oculus
tuus dexter scandalizat te, erue eum & projice
abs te: expetit enim tibi, vt vnum membro-
rum tuorum pereat, quàm totum corpus tu-
um mittatur in gehennam ignis. Non dixit,
Scandalizauit te, vt posteaquàm peccaueris,
tunc abijcias causam peccati: sed, Si scandalizat
te, hoc est antequàm pecces, causam peccati
prouocantis te & irritantis, abscidas. Ne quis
autem vestrum putet fratres, quod membro-
rum amputationem mandauerit Dominus:
propositum vult in hoc rescari, non mem-
bra, & causas, quæ ad peccandum illiciunt,
quo cogitatio nostra ad spectus vehiculo sub-
iuncta, ad amorem Dei sensibus corporeis indi-
sa contendat. Nec carnalibus oculis velut la-
sciuentibus equis, & extra mandatorum viam
currum declinare cupientibus relaxet frenum,
& habenis indulgeat: sed reuocet ad spectum
corporis ad arbitrium mentis, & oculos no-
stros, quos Deus operis sui inspectatores esse
vult & testes, non patiaturs fieri lenones ma-
li desiderij. Et ideo cedant legi Dei, tam cor-
poris sensus, quàm interna cogitatio, & illius
voluntati ministrent, cuius se opera esse intel-
ligunt. Igitur, vt ordo mysterij poscebat & ra-
tio, die postera baptizatur in mari, & regressa
ad hospitium, omnibus consequenter myste-
ris religionis imbuitur. Aderamus attem &
non filij sui, Niceta & Aquila, & ego Cle-
mens.

490 COLLATION. SACRAR.
mens. Et post hæc simul cum ea prandimus,
& simul glorificauimus Deum, referentes gra-
tias studijs & doctrinæ Petri, qui nobis osten-
dit per occasionem matris, quomodo pudici-
tiæ bonum non pereat apud Deum: sicut
contrario impudicitia, inquit, etiam non
statim, tamen licet tardè non effugit poenam.
In tantum autem pudicitia, inquit, Deo pla-
cita est, vt etiam his, qui in errore sunt posi-
ti, non nihil gratiæ in præsentem conferat vitam.
Nam futura beatitudo illis solum reposita est,
qui per gratiam baptismi pudicitiam in fine
amque serauerint. Denique exemplo est huius
rei etiam hoc quod erga matrem vestram ge-
stum est, cuius salus hæc omnis pro mercede
pudiciæ reparata est, ad quam custodi-
dam & conseruandam non sufficit sola con-
nientia, sed vbi senserit quis insidias, & decep-
tionem parari, continuo sicut ab ignis im-
petu, aut incurfu carnis rabidi refugiat: nec con-
fidat, quod huiusmodi insidias possit facile
aliquis philosophando aut palpando cohibere:
sed, vt dixi, effugiendū est, & longè absceden-
dum, sicut fecit & vestra mater, verè & iuste
grè bonum diligens pudiciæ. Propter quod
& conseruata vobis est, ac vos illi, insuper vi-
tam & æternæ vitæ agnitione donata. Cum
hæc & multa alia his similia dixisset, vesperæ
facto, requieuiimus.

Postera autè die Petrus mane assumptis fr-

tribus
mari la
dam se
Senec
ex hab
uare n
secret
meriti
dispur
placiti
rerum
nisi, d
de pec
cum v
rentur
gis li
recens
tatem
Clem
ex imi
tuz à
dare c
sim, &
que n
his qu
nunc
quoni
iulme
ma, &
habui

tribus meis & me descendit ad portum, vt in mari lauaremus, & post hoc ad locum quendam secretiorem secessimus orationis gratia. Senex autem quidam pauper, & vt apparebat ex habitu, operarius, curiosè ex occulto obseruare nos cœpit, vt videret quid ageremus in secreto positi. Hic senex cum se Petro, Clementi socijsque eius insinuasset, paulatim in disputationem cum illis deuenit de sectis & placitis Philosophorum, de origine & natura rerum, prouidentia de cursu astrarum, de genesi, de hominis substantia, de agnitione Dei, de peccatis, de tribus errorum fontibus, quæ cum vtro citroque diffusæ inter illos tractarentur, sicuti D. Clemens duobus penè integris libris vii. & ix. Recognitionum prolixè recenset, tandem senex ille ad genesis necessitatem, vt putabat, reuersus plenissimè ait ad Clementem, differuisti fili, sed ego, sicut dixi, ex initio omni huic incomparabili assertioni tuæ à propria conscientia prohibeor accommodare consensum. Noui enim & meam Genesim, & conjugis meæ, & scio ea, quæ vnicuique nostrum dictabat genesis accidisse, & ab his quæ rebus & operibus comperta sunt mihi, nunc verbis transferri non possum. Denique quoniam te apprime imbutum video in huiusmodi disciplinis, audi conjugis meæ thema, & inuenies schema cuius exitus accidit: habuit enim Martem cum Venere super centrum,

492 COLLATION. SACRAR.
trum, Lunam verò in occasum in domibus
Martis & finibus Saturni, quod schema adul-
teras facit, & seruos proprios amare, in pere-
grinatione atque in aquis defungi, quod de-
ita factum est: incidit namque in amorem ser-
ui, & periculum simul & opprobrium me-
rens, fugit cum ipso, & peregrè profecta, ubi
amori suo fatisfecit, periit in mari. Et ego Cle-
mens respondi: Vnde scis, quia peregrè seruo
suo sociata est, & in eius consortio posita de-
fungitur? Certissimè, inquit, scio reuera non
quia nupserat seruo, quippè qui neque hoc
quidem, quod eum amaret, agnoueram, sed
postquam profecta est, frater meus mihi enar-
rauit, dicens, quod primò quidem ipsum adu-
masset, sed ille, quia erat honestus vixit
frater, noluit thorum fratris incesti macula
polluere. Sed illa me verens, & opprobrium
non ferens infelix (neque eam impuandum
ei est, quod eam Genesis facere compulsi-
sinit somnium, & ait ad me: Adfuit mihi
quidam per visum, qui iussit me cum duobus
geminis meis sine mora ex vrbe proficere.
Hac ergo cum audissem, pro salute eius filio-
rumque sollicitus, confestim ipsam & liberos
exire feci: vnum qui erat junior, mihi retinere
hoc enim, qui responsa in somnis dederat,
permisisse dicebat. Tum ego Clemens intelli-
gens quod ipse fortassis est pater meus, la-
chrymis oppletus sum: fratres quoque meos
volens

volentes proflire, & aperire rem, prohibuit Petrus, dicens: Quiescite quoadulque mihi placuerit. Respondens ergo Petrus ait ad senē: Quod nomen erat iuniori filio tuo? At ille ait: Clemens. Et Petrus: Si tibi, inquit, hodie coniugem tuā castissimā cōsignauero cum tribus filijs tuis, credis quia potest pudica mens motus irrationales superare, & quod omnia, quæ à nobis dicta sunt, vera sint, & Genesis nihil sit? Et senex: Sicut impossibile est, inquit, te exhibere quod promissisti, ita impossibile est extra Genesim fieri aliquid. Tum Petrus: Testes, inquit, habere volo omnes hos, qui præsentēs sunt, me tibi hodie coniugem tuam, cum tribus vestris liberis viuentem pudicissimē traditurum: & iam nunc accipe fidem rerum ex eo, quod omnem causam diligentius scio, quàm tu, cunctaque tibi per ordinem, quæ gesta sunt enarrabo, vt & tu cognoscas, & qui præsentēs sunt, discāt. Et cum hæc dixisset, conuersus ad turbas, ita cœpit: Hic quem videtis, o viri, in hac veste pauperrima, Romanæ vrbis est ciuis, ex genere ipsius Cæsaris descendens, nomē ei Faustianus, vxorem quoque nobilissimam Mathidiam nomine sortitus est, ex qua tres filios suscepit, quorum duo gemini, vnus autem, qui erat iunior, cui nomen Clemens, hic est. Et cum hoc dixisset, digito me ostendit: gemini autem filij eius sunt isti, Niçeta & Aquila, quorum

494 COLLATION. SACRAR.
ailus Faustinus vocabatur prius, & alius Fau-
stus. Simul autem vt nomina nostra enuncia-
uit Petrus, senex resolutis membris omnibus,
quasi interceptus concidit. Nos autem filij in-
ruentes super eum, complectebamur, & oleu-
labamur, verentes simul ne spiritum reuocare
non possit. Et cum hæc fierent, populus qui-
dem admiratione ipsa stupefactus est. Petrus
autem surgere nos à complexibus patris, ne
eum necaremus iubet, & ipse apprehensa ma-
nu eius, quasi de somno quodam profundo e-
leuans eum, paululum recreans, omnia, quæ
gesta fuerant, secundum veritatem cepit ex-
ponere, quomodo frater eius in amorem in-
ciderit Mathidiæ, & illa cum esset pudicissima
illicitum fratris amorem viro indicare nolue-
rit, ne vel bellum fratribus vel opprobriū ge-
neri indiceret, sed sapienter somnium finxe-
rit, quo ex vrbe iubetur excedere cum gemi-
nis filiis, iunioribus apud patrem relicto. Vtique
nauigantes naufragium vi tempestatis incur-
runt, & ad insulam Antharadum nomine ce-
pulis, Mathidia quidem supra saxum quod-
dam fluctu iactante proiecta sit, gemini vero
liberi rapti à piratis & Cæsaream perducti, re-
ligiosæ cuidam foeminae venundati sunt, quæ
eos in filiorum loco habens, liberaliter edocu-
erit & erudiri fecerit, eorumq; nomina piratæ
immutauerint, & Nicetam alium, alium Aquilam
vocitauerint. Vtique post hæc studiorum
& con-

suetudinis causa Simoni adhæserint, atque ab
 eo, ubi Magnum & deceptorem viderunt, a-
 uersi accesserint ad Zachæum, & vt post hæc
 sociati sunt sibi. Sed & Clemens quomodo ex
 vrbe agnoscendæ veritatis causa profectus,
 per Barnabæ notitiam Casaream venerit, sibi-
 que innotuerit & adhæserit, vtque ab eo sit de
 fide religionis edoctus. Sed & qualiter apud
 Antharadum mendicantem reperit & recog-
 nouerit matrem, vtque omnis insula in eius
 recognitione gauisa sit, & de pudicissimè hos-
 pitæ contubernio, atque eius per semetipsum
 collata sanitate, & de liberalitate Clementis
 in eos, qui erga matrem benefici exstiterant.
 Vtque post hæc Nicæta & Aquila requiren-
 tes quamnam esset peregrina mulier, cum au-
 disseat à Clemente omne negocium, se esse
 geminos eius filios Faustinum exclamaue-
 runt & Faustum, omnemque historiam, quæ
 eos egerit, patefecerint: vtque post hæc matri
 cautius, ne subito gaudio interciperetur, ipso
 insinuante oblatis sunt Petro. Sed cum hæc in
 auditu senis narratione gratissima turbis ex-
 ponere Petrus, ita vt audientes gestorum mi-
 raculis, & humanitatis miseratione lachryma-
 rent, nescio vnde audiens mater de recogniti-
 one patris, cursu concito irruit in medium
 nostri cum clamore, dicens: Vbi est meus vir,
 meus dominus Faustinianus, qui tam multis
 temporibus affligitur, ambulans per vrbes sin-
 gulas,

496 COLLATION. SACRAR.
gulas, & me quærens: Hæc cum illa quasi e-
mēs clamaret, & circumspiceret, senex ambu-
lans cum multis lachrymis, amplecti & con-
stringere eam cœpit. Et cum hæc gereretur,
Petrus rogauit turbas vt discederent, dicens
inuerecundum esse vltra persistere, sed da-
dum eis locum familiaris inuicem se viden-
di, crastino autem hic, inquit, siqui vestrum
volunt, conueniant ad audiendum verbum.
His à Petro dictis, secesserunt turbæ, & cum
vellemus nos quoq; ire ad hospitium, domi-
nus domus ait ad nos: Turpe & impium est,
tales ac tantos viros manere in stabulo, cum
ego omnem penè domum vacantem habeam,
lectosque stratos quàm plurimos, & quæ ne-
cessaria sunt parata. Sed Petro contradicente,
vxor patrisfamilias cum liberis prostrabat se
ante eum, & exorabat dicens: Obsecro te, ma-
ne apud nos. Sed ne sic quidem acquiescebat
Petrus, donec filia eorum, qui rogabant ab
immundo spiritu multis temporibus vexata,
& cathenis vincta, quæ fuerat intra conclave
clausa effugato, à se dæmone, & ostiis patefa-
ctis cum cathenis suis veniens, procidit ad pe-
des Petri, dicens: Rectum est mi domine, vr-
gas hodie hic salutaria mea, & non contristes
neque me, neque parentes meos. Petro autem
requirente cathenarum sermonumque eius
causam, patentes præter spem læti effecti de
filia sanitate, & velut stupore quodam acco-
niti,

niti, ipsi quidem dicere nequeunt: adstantes
 autem famuli aiunt: Hæc à septimo ætatis an-
 no dæmonæ occupata, omnes qui accedere
 tentassent ad eam, scindere, dilaniare morfi-
 bus, etiam disrumpere, & hoc per viginti an-
 nos vsque ad præsens facere nunquam desti-
 tit, nec ab aliquo potuit curari, sed ne accede-
 re ad eam quisquam valebat: multos enim in-
 utiles reddidit alios & peremit, omnibus e-
 nim viris validior erat, sine dubio viribus dæ-
 monis nisi. Nunc autem, vt vides, ex præsen-
 tia tui dæmon quidem fugit, ostia verò, que
 summo cum monimento clausa fuerant, aper-
 ta sunt, & ipsa sana stat ante te, rogans vt di-
 em salutarium suorum & ipsi & parentibus
 facias, & maneat apud eos. Hæc cum ita vnus
 ex famulis enarrasset, & ipsæ cathenæ de ma-
 nibus eius ac pedibus fuissent spontè reso-
 lutæ, Petrus certus quod per ipsum sanitas hæc
 reddita sit puellæ, acquieuit manere apud eos.
 Sed & illos, qui remanserant in hospitio vnâ
 cum vxore sua, transire iussit, & vnusquisque
 acceptis seorsim cubiculis mansimus, at-
 que ex more cibo sumpto, redditis
 que laudibus Deo, suis singu-
 lis requieimus
 locis.

COL